

dpm

drámapedagógiai magazin

a Magyar
Drámapedagógiai
Társaság periodikája

2014/2. szám

ISSN 1216-1071

Megjelenik évente négyszer.

A szerkesztőség címe:

1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a;
telefon és fax: (1)3361361;
honlap: www.drama.hu;
e-mail: drama@drama.hu

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Kaposi László

telefon: (28) 78871 4
e-mail: kaposi@drama.hu

Felelős kiadó:

az MDPT elnöke

Borító: Féder Márta

Támogató:

A Drámapedagógiai Magazin
megjelenését 2014. január 1 – december
31. között a Nemzeti Kulturális Alap
támogatja

valamint az Emberi Erőforrások
Minisztériuma

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Számlaszámunk, amelyre az
érelklödök befizethetik az éves tagdíjat
és a DPM megrendelési összegét:
11 701 004-20065946

TARTALOM

Gondolatok a Mezőtlábas dráma című program után... előtt... közben <i>Körömi Gábor</i>	2
Senkise járt Parádon <i>Orbán Edit</i>	3
„Törököt fogtam” <i>Vatai Éva</i>	8
Másnaposok <i>Dobai Eszter</i>	10

<i>Viima</i> <i>Varga Izabella</i>	14
(Mi) mindent a zené(lés)ért? <i>Szabadi Zsuzsa</i>	17
A buli <i>Hettingerné Horváth Beáta</i>	20
Miénk itt a tér <i>Sík Frida</i>	23
DePaul <i>Benkő Ágnes</i>	28
(M)ilyenek vagyunk? <i>Vatai Éva</i>	31

A címlapon: Pillanatképfelvétele a Parádafürdői Színhátszó Tábort záró bemutató főpróbájáról. (Bárnai Péter, Kara Dávid és Varga Bence csoportja)
Kara Dávid felvétele

A hátlapon: Mezőtlábas dráma. Budapest, Marczibányi tér, 2014. aug. 19. Résztevők **Benkő Ágnes mozgástréningjén**
Kaposi László felvétele

Készült a Pharma Print Kft.
nyomdájában

Gondolatok a Mezitlábás dráma című program után... előtt... közben

Körömi Gábor

*Magyar Drámapedagógiai Társaság
Marczibányi Téri Művelődési Központ
2014. augusztus 18-19.*

Szinte a kezdetektől részt veszek ezen a drámapedagógusoknak szóló nyári programon, néha előadóként, többször résztvevőként, egyszer majdnem házigazdaként is. A Mezitlábás (korábban Spárta) Dráma elnevezésében nem csak a nyár-idő mezitlábassága, hanem a puritánság és a foglalkozásvezetők és a résztvevők közelsége is megjelenik. Műhelyek munkájába lehet bepillantani, megismerkedhetünk új irányzatokkal, kísérletekkel. Találkozni lehet kötött és kötetlenebb formában olyan emberekkel, fiatalokkal és idősebbekkel, akik szintén tanulni szeretnének, és részt vehetünk olyan foglalkozásokon, ami a saját munkánk szempontjából izgalmas lehet. Mindezekhez a Magyar Drámapedagógiai Társaság adja a háttérrel, a házigazda pedig a Marczibányi Téri Művelődési Központ. Kondás Réka és az elnökség munkájának köszönhetően idén is változatos, magas színvonalú programokon vehettünk részt. A művészeti iskolák tantervi segédleteinek feldolgozása mellett igyekeztek a foglalkozásokat úgy összeállítani, hogy mindenféle korosztályt lefedjenek, így volt óvodásoknak, alsósoknak, felsősöknek és középiskolásoknak szóló rész a drámapedagógia és a gyermekszínpásztás területéről. A sok jelentkező indokolta, hogy az aktív résztvevők létszámát maximálták, a többiek így csak megfigyelőként lehettek jelen. Az előzetes regisztrációban mindig két program közül lehetett választani, érdeklődés, időtartam és a foglalkozást tartó pedagógus személye alapján. Így ez a beszámoló épp a fele a Mezitlábás dráma idei programjának. (Zárójelben a foglalkozás végén leírt aktuális sóhajom olvasható.)

A recept egyszerű – kínálj motivált embereknek jó programot, bolondítsd meg augusztusban mindig pontos kezdéssel és jó idővel, kész is a Mezitlábás dráma. Azért szerettek ide járni, mert minden foglalkozásból viszek valamit magammal, mert egy kicsit olyan, mintha hazajönnék, mert jó dolog ismerős arcokkal találkozni évkezdés előtt, megtudni, ki merre tart, ki marad a helyén, ki vált, ki keres, ki talál... és azért is, mert a Marczin lenni jó.

Először hétfő délelőtt Zsigmond Ottilia foglalkozásán vettem részt, aki drámás iskola-előkészítő programját mutatta be nekünk. Ottilia, kilépve a köznevelés rendszeréből, járja az óvodákat és drámás, tanítói tapasztalataival igyekszik megkönnyíteni, előkészíteni az átlépést a két birodalom, az Óvoda és az Iskola határán. Ezek a specifikus fejlesztő játékok voltaképpen adaptációk, melyet az életkornak és a fejlesztendő területeknek megfelelő módon változtatott két tantárgyi területen, anyanyelvi fejlesztésben és matematikában. Izgalmas volt bepillantani ebbe a fejlesztő műhelybe, bár akadt olyan feladat, amit az ötévesek minden probléma nélkül megoldottak, ám meghaladta a résztvevő felnőttek képességeit. Persze könnyű ötévesen egyszerre többfelé figyelni. (Ovisokkal kellene foglalkoznom...)

Utána Németh Andrea foglalkozása következett, aki a „Megfelelő számú testvér” meséjének közös dramatiszálásával foglalkozott, s vitte el a résztvevőket saját színjátszó műhelyének mindennapjaiba. Az erdőben egymásra utalt, egyedül élő testvérek élete a mi improvizációink alapján alakult ki, megnéztük, hogyan élnek, mit csinálnak reggel, este, játék és munka közben. Majd kiscsoportos jelenetekben megadott feladatot kellett teljesíteniük, a foglalkozásvezető az általa fontosnak tartott pillanatokra kért egy – egy jelenet vázlatot. Bár a mesefeldolgozás elején jártunk, azért a foglalkozás végére kiderült, hogy ezt a munkát tábori körülmények között hogyan vitte végig Andrea. (Így kellene irodalmi anyagot is feldolgozni az órán...)

Délután Boldis Julianna színjátszóknak ajánlott mozgástréningjével folytatódott a szakmai nap. Erről vannak a legpontosabb jegyzeteim, mivel csak megfigyelője voltam az órának. A zenés bemelegítés után gyors és pontos instrukciókkal eljutottunk a labdás játékokig, majd a Vak gyilkos egy számomra nem ismert változatáig, majd (micsoda bátorság!) botos játékokat próbálhattak ki a résztvevők. A foglalkozás szituációs feladattal zárult, megadott jelenetcímekre kellett kiscsoportban improvizálni, majd a kitalált jeleneteket kellett valamilyen stílusba – stílusparódiába átfordítani. Egy bomba a repülőn, egy beneszülött törzs, és egy családon belüli félreértés sokkal izgalmasabb, ha mindezt táncjátékban, operai előadásban, vagy esetleg felgyorsítva játsszuk el. (Mozogni, játszani jó!)

A napot Tóth Zsuzsanna, vagy egyszerűbben Tóth Zsó zárta. „Keltsd életre! – középpontban a vers” címet adta ritmusos, verses játéksorozatának, melybe igyekezett mindenkit, játzókat és nézőket egyaránt bevonni.

A ráhangoló ritmusjátékok után kortárs versekkel játszottunk rím játékot, vers játékot, hang-játékot és még sok minden mást. Bevallom, ez az idő szállt el számomra leggyorsabban és itt nevettem a legtöbbet. (Versekkel is kell foglalkoznom...)

Másnap délelőtt izgalmas témát vezetett fel Láposi Terka. A bábok világában nem csak az egyszerű (és persze a bonyolult) bábtechnikákról, nem csak a drámapedagógia és a bábjáték kapcsolódási területeiről mesélt, hanem még valami nagyon fontos dologról: a báb és a bábozás filozófiai alapjairól. Hogy miként kapcsolódik össze a báb a természetben látható bábokkal, bábozódással, hogy miként lehet megtalálni a bábjáték misztériumában a férfi és a női alapelemeket. Mit jelent, miféle üzenete és lehetősége van a különböző technikáknak – másképpen „helyettesít”, más a lényege a kézre húzott kesztyűbábnak, vagy a felülről lógatott marionettnek és másként, mást közvetít a szellemeket megidéző árnyjáték, egészen az ókori Egyiptomig visszavezetve a lélekmegidézés lényegét. Ezen a délelőttön bepillantást nyerhettünk egy-egy előadás pillanatait felelevenítve a világ misztikus összhangjába. (Bábok mindennek felett!)

Szivák-Tóth Viktor foglalkozása *A szerep társadalmi vonatkozásai* címet kapta, s részt vehettünk egy vitaszínházi produkció tervezési folyamatában. A „TIK” munkacímű program témája a köznevelés, ezen belül kerestünk témákat (jaj) problémákat (jajjaj) és ehhez kötődő helyzeteket (jajjjajaj). A felmerült témákat igyekeztünk csoportosítani, majd kiválasztani azokat, melyekkel érdemes foglalkoznunk. Kiderült, hogy a résztvevők három témát tartottak a sok felmerült közül a legfontosabbnak – az esélyegyenlőség, az érdeképviselet és tanítási tartalom problémakörét. Egy-egy témához kiscsoportban egy jól megfogalmazott eldöntendő kérdést kerestünk, majd a kérdésre adott válasz alapján „lábbal szavaztunk” és ültünk a terem két oldalára, majd elindult a párbeszéd. Bár jelenetek kitalálásáig, pláne felvázolásáig nem jutottunk el, úgy gondolom, hogy az elkövetkező hónapok tervezési folyamata és az ezt követő előadások sok izgalmas pillanatot tartogatnak Viktor és csapata számára. (Egy ilyen vitaszínház milyen hatékonyra tudná tenni a vezetői értekezleteket!)

Testtudat és koordináció – ez volt a címe a kétnapos szakmai rendezvény utolsó foglalkozásának, melyen a celldömölki Soltis Lajos Színház színész-rendezője, Benkő Ágnes tartott mozgástréninget a résztvevőknek és bemutató foglalkozást a jelenlévőknek. A tréning számomra legfontosabb része a belső koncentráció megteremtésének lehetősége volt, hogy sikerült körülöttünk meghúzni azt a kört, amiben egy játzó csak önmagára, vagy saját párjára képes figyelni mozgás közben. (Milyen nehéz is magamra és másokra figyelni!)

Elmondhatom, hogy az a fele a Meztlábas drámának, amiben részt vettem, nagyon jól sikerült, én bizony elfáradtam, de kaptam egy csomó új impulzust, gondolatot, életutat, ötletet, sok-sok biztató tekintetet, mosolyt, és ami a legfontosabb, erőt szeptemberre...

Senkise járt Parádon

Orbán Edit írása a Parádfürdői Színjátszó Táborban látott záró előadásról

Odüsszeusz neve játékos görög szóból fordítva: UTISZ = SENKISE. (Gondolom, mindenki emlékszik arra a kalandjára, ahol ez a név menti meg az életét!) A leleményes bolyongó 2014-ben Parádfürdőre érkezett, hogy a színjátszó tábor résztvevőit gazdag témával ajándékozza meg!

A táborlakók és a csoportvezető-rendezők igen alaposan alámerültek a témában, kincseket keresve. Nem volt céljuk az egész művet megjeleníteni, sem egyes kalandokat színpadra állítani, hanem az Odüsszeia gondolatvilágát, jelképes üzeneteit, a mai ember számára is érvényes utkereső kérdéseit próbálták a színpad nyelvén megfogalmazni. Úgy éreztem az előadások láttán, hogy igen alaposan elemezték Odüsszeusz rejtélyeit és rejtvényeit, leástak az okok, miértek mélyére, párhuzamokat kerestek és találtak saját életükkel, saját problémáikkal. Nagyon becsülendő módon nem a mennyiségre törekedtek, hanem a mélyítésre és a minőségre. Az előadásokra szinte egyformán jellemző volt, hogy nem a történetmesélés volt bennük a lényeges, hanem egy-egy érzés, létkérdés, hangulat, állapot felmutatása. Éppen ezért minden csoport erős képeket, színeket, hangokat használt, melyek szinte misztikus hangulattal lengték körbe az egész estét. Már a kecskeméti ODE fesztivál után is megállapítható volt, hogy egyre jobban látszik az előadásokban az erős látványvilágra törekvés, ez itt a PASZT-on is bebizonyosodott! És ez nagyon jó dolog, mert a ma színházának inkább a képekkel, látványelemekkel, hangokkal kell hatnia, mint a szavak erejével. Én úgy látom, korunk embere inkább erre vágyik. Látni, emlékezni és átélni akar! A szóbeli kommunikációval bajaink vannak... Na, de ez egy újabb színjátszó tábor kiindulópontja lehetne. Most visszatérek a parádi élményeim megosztásához, melyeket – az időbeli távlat miatt is –, természetesen erősen meghatározzák az emlékképeim.

Idő! Merre vagy?

(Tóth Ákos Károly csoportja)

Az est első előadása nevezhető beavató, bevezető, átvezető, kizökentő színháznak is. A táborlakók kórusa többszólamú, feszült ritmusú dalt énekel, a szabad ég alatt, egy hatalmas hegyekkel körbeölelt kis téren. (Mint később megtudtam, a dalt *Jobbágy Kata* szerezte és tanította be! Fantasztikusan jól hangzott!) A kar körül álldogáló nézőket meglepetésszerűen az erdő mélyéről felbukkanó maszkos, fehér tógát viselő istenszerű lények közelítik meg. Nem tudjuk, hogy miért jönnek egyre közelebb, mit akarnak... Ők is a kardalt éneklük. Átmennek köztünk, nem törődnek velünk, de valahogy megérint bennünket valami. A múlt idők szele suhan el köztünk, hagy itt bennünket, és megy tovább? A volt, a jelen és a jövő folytonossága válik láthatóvá? Az idő ésszel föl nem fogható rejtélye ijesztően hat rám. Igen, egy pillanat az élet. A maszkosok a túloldalon megállnak. Levetik a jelmezt és a maszkot, felveszik a PASZT-os pólót, és festékcsíkot rajzolnak egymás karjára. Ezután észrevesznek minket, és a sok színes festékkel megjelölnek mindenkit. Eggyé válunk a közös jel által. Egy közösség, egy csapat, mégis mindenki más. Hirtelen vad rángatózás kényszeríti vissza a játzókat a jelmezeikhez. Kell a színház! Ezután köszöntik a tisztelt hölgyeket és urakat Dionüszosz ünnepén, és egy óriás báb Homéroszként szórakoztató jeleneteket ad elő. Itt a színház születése! Igen, Theszpisz, az első színész is így válhatott ki a kórusból, amikor egy Dionüszosz tiszteletére rendezett szertartáson meguntta már a komolykodó ünneplést, s elkezdett játszani, utánozni. A báb mozgatása profi, az érdekes kéz- és fejmozgatást összehangoltan végzi a három játékos! Az effekteket a többi színjátzó adja. Majd óriási fólia emelkedik fölénk, és már visz is a hajó, Odüsszeusz hajója, a nagy kalandok felé! Feszítsd a vitorlákat! Irány Ithaka! Színházra(ba) fel! S már repít is bennünket a képzelet tengereken, mérföldeken, időkön keresztül!

Szem, látod ezt?

(Fodor Dávid csoportja)

Felmászunk az Olümposzra, s innen nézünk szerteszt. S íme, Odüsszeuszt látjuk, egy mai fiatalember alakjában, aki megélhetési és meggazdagodási vágyaitól hajtva külföldre megy dolgozni. De miért éppen az egy szeműekhez? Miért éppen akkor, mikor az apja beteg? Miért nem tud várni a szerelme rá, miközben érte és neki dolgozik? Miért nem tud becsületes úton magasabb pozícióba jutni? Miért éppen a legjobbnak hitt barátjában kell csalódnia? Miért nincs békés megoldás a problémákra? Miért kell ölni? Miért ingadozik a csábítások hatására? Miért sikeresebb a külsőségekkel manipuláló férfi a nők szemében? Miért vak a szerencse? Sok-sok kérdést vet fel az egyszemű óriás, a Küklopsz történetéből kiinduló előadás. Nagyon jó az ötlet, hogy Odüsszeusz bolyongását párhuzamba állítják a mai fiatalok „kivándorlásával”! Érezhetően elemezték, megvitatták a problémát, hogy nem könnyű döntés a menni vagy nem menni! Egyáltalán nem biztos a boldog jövő egy külföldi munkavállalás után! A mozaikokból építkező előadás pergő ritmusú, jó humorú jelenetei nem síklanak el a mélyebb üzenetek fölött. (Vágyak, érzések!) A rapszövegek szellemesek és hűsba vágoak, az előadásuk kiváló mozgással kísért éneklés! Most is fülembe cseng a refrén: „Afrodité, neked nem osztott lapot...” A poénok „ülnek”, a közönség azonnal tud reagálni a gondolatokra, mert a játzók tisztán, érthetően, kiváló hangszínnel és hangerővel adják elő! A rendezőnek nagy gyakorlata van a poénok kielezésére! Jó ritmusban fokozza a tempót, majd nagyon pontosan tart szünetet, ami éppen annyi ideig tart, ameddig kell! (Ha nincs szem, nincs csoki...) Az is nagyon tetszett, hogy kiválóan használják a teret, mindig ügyelve a figyelem irányítására, a mozgási irányokra, a tömeg és egyén helyére! Erős színházi pillanat a vak ember átkelése az úton, miközben frivol vicceket hallunk! Ugyanígy torokszorító a megvakítást végzők kéjes, örült viselkedése alatt hallható kedves kis szomorú dal kontrasztja. Szép a játzók testbeszéde, együttmozgása, összjátéka! És nagyon értékelem az *egy szem* csoportképét! A szembolygó mozgása, a pislantás, a szempillák kifestése – kiváló ötlet. Talán legkedvesebb jelenetem, a csodaszeműveg reklám-blöffje, amikor magunkra ismerhetünk abban, hogy gondolkodás nélkül esünk csapdába, mert győz a kíváncsiságunk, a haszonlesésünk! Hiszen azonnal ugranánk mi is egy olyan szeművegért, melyen át igazán, a „meztelen valóságunkban” láthatnánk az embereket. Csak hát „aki kíváncsi, az hamar... megvakul!” Halljuk, látjuk a tanulságot. (A valóságot látók mondatai kitűnő ízzel hangzottak el!) És a vég nem ad választ. Nyertem! Nyertem? Döntse el mindenki!

Élesen csap le ránk a **közjáték** szereplőinek hangja! „Ne szomorkodj! Gyere, a halálban jobb lesz minden!” És mi megyünk. Hiszen mindent megtennénk, hogy jobb legyen! Eltűrjük, hogy egy társunkat ok nélkül kiemelik a tömegből, megalázzák, rothadóan bűzösnek kiáltják ki, ráköpünk a kavicsra, hogy megtisztuljon, és szinte egy szó kellene csak, meg is köveznék „mássága” miatt! Miért? Mert csak magunkkal törődünk, mert félünk, mert meg akarjuk úszni... Aztán eladjuk belső szerveinket a kórházban, aláírjuk a nyilatkozatot, mert szabadulni akarunk a szenvedéstől. A fiúk örült tempóban rohannak egy kurtizán után, aki mennyei örömeiket ígér szemével, mozdulataival, szavaival, s nem veszik észre a hazugságot, a kétszínűséget... Örült mesét hallgatunk az emberiség eredetéről, és már megint elhisszük a zagyvaságot, mert át akarunk lépni a dimen-

ziókapun! És ez a sok butaság, iszonyú emberi gyarlóság vezet a haláltáborokba, ahová ismét hazugságokkal csalnak be minket: az egész család jöhet, itt nincsenek nevek, csak számsorok, itt dolgozni lehet, hiszen a munka nemesít, és indulnak a vagonok... a horogkereszt csak későn tűnik a szemünkbe! És mi megyünk, csak megyünk...

Most két behemót óriás-bunkó állja utunkat! Ősi szokásokról, dicső harcokról, a „rosszak” meggyilkolásáról zagyváznak, mocskos, gyomorforogató mosdási szertartásukat azonnal utánozzák, sőt utánuk csinálják néhányan, s kevés kell, már mennek is az ősbuták táborába ordítózni, fenyegetőzni, hatalmat gyakorolni, meghalni hősként! Gondolkodás nélkül megölni parancsra bárkit!

Következő megállónkon örülten röhögő, összefüggéstelen beszédű véglényeket – végnőket – látunk, akik ki tudja, milyen fájdalmakat akarnak elásni magukban a kábítószer segítségével! Igen, így talán nem félnénk a haláltól sem, de... Jó ez? Így várni a halált? „Csak lazán! Nem kell félni!” – mondogatják, s mi megyünk tovább mellettük. Itt már nem lehet segíteni... de néhányan elfogadják a felkínált szippantást... Miért, miért? Mert boldogok akarunk lenni? Tudjuk egyáltalán, mi a boldogság? Félünk a magánytól?

Egy ilyen út hová is vezetné az embert, mint Hádész birodalmába...

Élet! Mivé váltál?

(Sárosi Gábor csoportja)

A halál kapujában nagy a nyüzsgés! Szinte a világ minden nyelvén halljuk az izgatott emberi lényeket, ahogy dühösen, félve, elkéseredetten keresik azt a bizonyos folyót, melyen át kell kelniük Hádész birodalmába. Az útbaigazítás nem határozott, sőt, elbizonytalanító, hiszen – mint általában az idegenvezetők –, az irányítók itt sincsenek a helyzet magaslatán. Elég érthetően, jó magyarosan halljuk: „disz iz dö szietör...”, de a kerge „halálba-menők” ezt nem értik. Az irányítók csak nevetik őket! Talán ha hinnének a színházban, nem félnének annyira... Illyés Gyula verse jut most eszembe újraérezve az ottani hangulatot:

*„Kháron ladikja nem akkor indul el velünk,
midőn lezárul és befagy a szem.
Zord átkelők soká nyitott szemmel megyünk a végtetes vízen.”*

De már el is érkezünk a halál torkához! Felgyullad egy máglya, sötét zene szól, vért és hamut magukra szóró alakok kínlódják be magukat a másvilágba. És itt van persze Odüsszeusz is, aki bolyongásai során Teiresziáaszt, az öreg jóst keresve eljut ide is! Áldozatot mutat be, ökröt dob a máglyára, hogy Hádész megengedje belépését birodalmába. A holtak népének engesztelésére vért tölt a kelyhekbe, gödröt ás, tüzet szít.

*„Mind odagyültek az erőtlen elhunytak, az árok mellé, innen-amonnan,
szörnyű szivajjal; sápadt felsz ragadott meg azonnal.” (Homérosz)*

Olyan területre jutottunk, ahová élő még el nem jutott, ahonnan ember élve ki nem jött még! Csak a képzeletünk vetítheti ezeket a képeket, s éppen ezért nagyon félünk a titkoktól, a fájdalomtól, a lehetetlen józanságtól. Sötét erdőben botladozunk, furcsa, ijesztő hangokat hallunk, lángocskák villóznak, árnyak suhannak... Bőrömmön érzem a halál szelét! A megjelenő lelkek elvégzik a szertartást, amivel Odüsszeusz kapcsolatba szeretne lépni velük: italt töltött nekik tejből-, mézből, majd édes boritalt, harmadszorra vizet, majd magukra szórták az odakészített lisztet. (Homérosz!) Néha mondatfoszlányok is eljutnak a fülemig: „hagytak egyedül meghalni...”. Odüsszeusz egyik cimborája az! Itt bóklászik, nem leli helyét, mert még el sem temették társai! Odüsszeusz megígéri, hogy hazatérve, síremléket állít neki. És jön Teiresziász is! Odüsszeusz vért ad neki, mert a halottak csak a vér segítségével mondanak igaz szót, így szólalnak meg, így látják meg őt. Ha megvonja tőlük a vért, visszairamlanak és láthatatlanok lesznek. (Homérosz!) Az öreg jós elmondja a leleményesnek, hogyan jut majd haza, mi várja otthon őt, és azt is, hogy anyja is itt van már. Odüsszeusz szeretné megtudni, hogyan halt meg az anyja, s keresni kezdi. Minket is hív! Félve követjük, és már látjuk is a kis tüzet őrző asszonyt a homályban. A legszebb jelenet következik: a vándorló fiú találkozik anyjával, aki szemrehányást tesz neki, amiért ilyen sokáig nem adott hírt magáról! A fiú kérdésekkel ostromolja, de anyja fájdalmas hangon válaszolja: „a hiányodba haltam bele!” – „...Nekem dolgom van a világban!” – halljuk a világtörténelemben oly sokszor hallott indokot, melyet sokszor mondunk az édesanyáknak, s ami igaz is, de amit később mindig úgy megbánunk, mert tudjuk, hogy mennyire igaztalanul bántjuk vele anyánkat. És erre nincs bocsánat, hiszen amikor Odüsszeusz a feleségéről kérdez, az anyja már hátat fordítva válaszol csak. De győz a szeretet, Odüsszeusz megölelheti még anyját, mielőtt örökre elválnak!

„Örökké elmegyünk, és csak képeket hagyunk magunk után...”

Szép és iszonyatos ez a kép! Ésszel föl nem fogható ez az „örökre”... Aztán találkozik még Lédával, Phaidrával, Ariadnéval, de érezhetően egyre unottabban hallgatja történeteiket. Menne már vissza, az életbe! Mi is! Mégis nehéz a sóhajunk. Borzasztóan sajnáljuk magunkat, hogy egyszer mi is ide jutunk... A holt lelkek

vihognak, sóhajtoznak, kacarásznak, vinnyognak a hideg és sötét világban, vajon jó vagy rossz nekik? „A halál békés, az élet sokkal nehezebb!” – mondja Phaedra, mi mégis indulunk. „A többi néma csend...”

Szerelem! Hová jutottál?

(Bata Éva, Feczesin Kristóf és Kókai Tünde csoportja)

Erdő mélyén van egy kis tisztás, melyet fehér függöny kerít körbe. Örült, vad táncosok, bulizó fiatalok jelenete fogadja a nézőt. Nagyon akarnak boldogok, felszabadultak lenni, de valamiért nem jutnak el a beteljesülés pillanataig. Mindig új és új játékot, akciót találnak ki, de rövid időn belül megunják, és mást választanak. Kapkodnak, sietnek, mintha lekésnék azt a valamit, amiért érdemes élni, és azon aggódnak, hogy jaj, mindjárt meghalunk! Az activity játék megfejtése: „Kirké disznóvá változtatott bennünket”, ezt a vad, örült, félelemmel teli állapotot állítja az előadás párhuzamba az Odüsszeiával. A szerelem és boldogság keresése szinte állatias mohósággal vezeti az embert a disznó-létebe! Durva verekedés, örült csapkodás, földön fetrengés, artikulálatlan horkanások, gépies, ösztönök hajtotta szex... És már feledjük is Homéroszt, mert itt vagyunk, napjainkban. Vinnai András *Garzonpánik* című drámájának felhasználásával kiüresedett kapcsolatokat, elhidegülő párokat, csak a testiséget kereső emberkéket látunk, akik nem tudják megbeszélni a problémáikat... – „Te gondolsz, jó?” – mondják a problémák elől menekülve a fiúk, és önfeledten játsszák a barkochbát, mintha már csak erre lennének képesek. Jó játék, de érezhetően itt valami sokkal fontosabb kommunikáció helyett megy a játék, ezért olyan idegesítő és nevetséges. Elkorcsosult világunkban a vágyak is korcsak! „Szeregetném, ha én lennék a pöcsminiszter, és minden nőnek kivágnám a ruháját a mellbimbója körül, még a kabátját is...” Nevetséges, kicsinyes álmok! A két sikerember is komikus: minden díjat, koronát bezsebeltek, mégis gyanúsak. „Boldog vagy, királynőm?” – kérdezi partnerét a férfi. S az nem válaszol... Újabb két pár keresi kapcsolatuk megromlásának okait. Egyik pár éppen kocog, a másik a fűben ül úgy, hogy egyik sem néz a másik szemébe. Hát igen, itt kezdődnek a bajok! Kocogás közben akarjuk rendbe hozni a kapcsolatunkat? Az eget bámulva hallgatjuk partnerünk kötőszavakból építkező magyarázatait? Így már tényleg csak az várható, hogy a kötőszó-folyammal küszködő lány partnere gúnyosan jegyzi meg a „miért nem válaszolsz” kérdésre, hogy „Várom az állítmányt...”. És nevetünk magunkon is! A fiú itt egyébként elég pontosan összefoglalja a szerelmi vágy elmúlásának okait: „1. Képtelen vagy értelmesen kifejezni magad, ezért már csak a testedet tudom emberszámba venni, 2. ettől neked rossz kedved lesz, és így nekem megy el a kedvem az egésztől, 3. és a végén már egyáltalán nem kívánlak! Na, ez az oka!” Hát ez egész pontos látélet! A másik pár sem jut okosabb következtetésre, csak arra, hogy unlak, és legjobb lesz szakítani... Mi marad? Játsszunk! „Gondoltam...” – és indul a barkochba a három fiú között, amelyben nagyon egyetértően, lazán és problémamentesen tudnak létezni... Közben a lányok iszonyú szitkokokat, átkokat szórnak a fejükre, a világegyetem összes női lelkének összes baját, kínját, gyűlöletét beleordítják az éterbe, de ezt a fiúk nem hallják! Fantasztikus a szöveg! Szellemesen sziporkázva játszik a szavakkal a szerző! És a lányok óriási szenvedéllyel, rendkívüli energiával mondják! Perzsel a levegő! Igazi színházat látunk! A lányok mind energikusan, szenvedélyesen játszanak, néha erejükön felül.

Süket kommunikáció! De olyan jó volt kikiabálni és átkozódni! Talán ez segítene! Néha kimenni az erdőbe, mint a népmesék egyszerű kis borbélyja tette, hogy szörnyű titkát egy gödörbe kiabálja bele, így könnyítve a lelkén. Az előadást az elválás, a szakítás képe zárja. „Az Isten itt állt a hátam mögött, és úgy segített, hogy nem segített...” A szó itt már nem is kellene, sokkal többet mond a nekünk hátat fordító, melltartóikat levető, ég felé tekintő nők képe! Szép kép ez az örök szabadságvágyról! „Go to Sleep You Little Baby...!”

Csábítás? Hogyan küzdjek ellened?

(Bárnai Péter, Varga Bence, Kara Dávid csoportja)

Színházi szakemberek régóta vitatják, hogy a színházi élményhez kell-e az írott dráma ismerete, jobb-e elővasni előbb a drámát, aztán nézni az előadást? Már az eddig látott előadások megtekintése alatt is eszembe jutott, hogy újra kellett volna olvasnom az Odüsszeiát, de én azon a véleményen vagyok, hogy a színháznak e nélkül is hatnia kell rám, főleg, ha csak alapötletnek használják a szöveget. Nem ragaszkodtam tehát az eposzhoz, és teljesen nyitottan néztem az előadásokat! A hatás nem maradt el. Most azonban a Bárnai Péter rendezte előadás alatt kimondottan hiányérzetem volt: sajnos nem emlékeztem a Kharüdisz és Szküllá történetre, csak homályosan. Így elsöre egy teljesen misztikus hangulatú, titokzatos és félelmetes üzenetet kódoltam magamnak a csábításról, illetve a csábításnak ellenállni nem tudásról, és az ezért járó büntetésről. Gyönyörű képpel kezdődik az előadás: az esti sötétben a fák, bokrok a talaj furcsa vibráló fényben játszanak. Mintha horgolt mintás terítővel lenne betakarva a világ! Szép és békés minden. Ekkor egy hajó képe erősödik fel, melyen női lábak táncolnak, vizet szórnak, énekelnek. Nimfák, melyeknek nehéz ellenállni. Vezetőjük a legcsábosabb táncával hívogatja a három férfi szereplőt, akik kissé zavarodottan nézik a gyönyör e képeit! Mintha tudnák, hogy rossz vége lesz, ha engednek a csáberőnek. Figyelőállásban várnak, majd a tánc végén előbbre jönnek. Megnyugodva attól, hogy egyedül vannak, angolos eleganciával teáznak a parton. Egy

kis abszurd! Újra megjelennek a csábítás erői, különböző kis állatkák képében. Repdesnek, illegnek, meg-megállva bámulják a halandókat, majd az egyik elkapja a leggyengébbnek tűnő fiút, és beviszi az erdőbe. A varázslat sikerült, a másik fiú is eltűnik, egyedül egy marad a hajón (Odüsszeusz?), aki dühösen veszi tudomásul, hogy egyedül maradt, elvesztette társait... Indulna tovább, a halált hordozó hajóval, de újabb nimfátadás éri. Ezek a nimfák már a közjáték szereplői, akik teljes „mellbedobással” szinte ledöntik lábáról hő-sünket. Nincs menekvés... Mi meg megyünk tovább.

Utólag elolvastam újra az Odüsszeia ide vonatkozó, homályba tűnt énekeit, és meg kell állapítanom, hogy az előadás méltón közvetítette Odüsszeusz és társainak kínjait, vergődését, küzdelmét a megváltoztathatatlan sorscsapással szemben. Teiresziász, a vak jós ugyanis megmondja Odüsszeusznak, hogy eljut majd ebbe a tengerszorosba, amelyet Szküllá és Kharübdisz, a két tengeri szörny ural, ahol hajós még nem jutott tova. Megmondja, hogy hogyan menekülhetnek meg: a tehéncsapásokban követniük kell a teheneket, de nem ölhetik meg őket. Odüsszeusz társai azonban megszegik ígéretüket, és vígan lakomáznak a tiltott marhákból! Ezért bűnhődniük kell. Valamennyien elvesznek a tengerben, egyedül Odüsszeusz menekül meg a leleményével! A viharban a part felé sodródva felugrik egy magas fügefára, és addig csimpaszkodik, míg Kharübdisz kiköpi az elnyelt hajó gerendáját, és társai elvesztésén szomorkodva így sodródik tovább, és eljut a szépfürtű Kalipszó szigetére... A leleményes Odüsszeusz megmenekülésének jelenete az előadásban is meg-jelenik, sőt, a keserű vég is. A Kharübdisz megjelenítése viszont elszakad a mitológiától: az ocsmánynak le-írt szörny itt gyönyörű lányok hada. Szküllá éles hangú, roppant szörny a mitológiában, akinek 12 lába, hat feje van, a fejeken három sor fog, vagyis inkább agyar. Itt ő is gyönyörű lány. Nekem ez elfogadható párhuzam, hiszen a csábítás, a testi vonzeró olyan ösztönöket szabadít fel, amelyekkel szemben nincs ellenálló erő. És a csábítóról persze, később kiderül, hogy csak a külső gyönyörű, a belső tulajdonságok egy tengeri ször-nyőz hasonlóak. Halálos veszélyt jelenthetnek, ha nem hallgatunk az eszünkre! És legtöbbször nem hallga-tunk az eszünkre, hiszen erősebb a vágy a testi gyönyörök után... Az előadás nagy érdeme, hogy a hangsúlyt nem a szövegre, hanem a vizualításra tette. A hangokkal, zenével, tánccal, ritmikus mozgással teremt olyan hangulatot, látványvilágot, amely valószínűleg minden nézőből más-más érzést, gondolatot vált ki, a szemé-lyiségétől függően. A szöveges részeknek érdekes ízt adott a vendégszövegként használt József Attila vers, a fiatal asszonyok éneke, melyet eltorzított, öregasszonyos hangon adtak elő a játékosok! (Kharübdisz szépsé-ges nimfa volt korábban, de Zeusz csúf szörnyeteggé, káráló hangú lényvé varázsolta büntetésből! Az öreg-asszonyok is büntetésnek érzik az öregedést, mely ráncos szörnyvé teszi őket, és nevetséges, amikor fiatal-asszonyként próbálnak mégis viselkedni...) Szép kép volt még Odüsszeusz magára maradásának fájdalma, elkeseredése. A halálfej felemelése, elkeseredett vízbedobása, Odüsszeusz végtelen fájdalmát érezte ve-lünk, amiért nem sikerült megmentenie társait, barátait. Menjünk tehát hőszünkkel mi is a szépfürtű Kalipszó szigetére! „Szépség, gyógyulás, nyugalom vár talán ránk...”

Édes otthon! Hol vagy már?

(Fekete Anikó, Kurucz Gábor csoportja)

Nimfák kuporognak a következő helyszín közepén. Piros ruhájuk egyformasága más-más temperamentumot, személyességet takar. Látszik ez akkor, amikor szétrebbenek, és kedves játékosággal lakják be a termet, a nézők között is keresgélve. Szigetté válunk, ahol mi vagyunk egy-egy bokor, fa, szikla, földhalom. Lepkét kergetnek, érzéki hangokat adnak, könnyedén szállnak, biztonságban érzik magukat. Igen, ez a boldogság szigete, gondolja a néző, elfeledni gondot-baját, és lelassítva az időt (ami úgy rohan velünk!), gyönyörködni a pillanat szépségében! Ismét segít az átélésben a zene! *Jobbágy Kata* fuvolajátéka és *Kurucz Gábor* dorombja izgalmassá, ringatóvá teszi a hangulatot! Minden idillikus! De megjelenik, odatéved Odüsszeusz. Bolyongva, keresve, szomorúan, majd egyre oldottabb érzésekkel fedezi fel a sziget apró szépségeit! Segítik a nimfák játszi incselkedései, a sziget lakói, akiknek hangját *Jobbágy Kata* finom egyszerűséggel, mégis nagyszerű utánzással kelti életre. A hang láthatatlan állatokat tesz láthatóvá *Szabó Csenger* játékával, mozgásával össz-hangban. Ekkor megmozdul valaki az egyik fán (kiváló ötlet, a terem támasztó gerendáinak használata!), és megpillantom a „fő-nimfát”, Kalipszót! Minden idegszálával, tekintetével, mozdulatával Odüsszeuszra fi-gyel, szinte hipnotizálja, majd közeledve és közös játékra invitálva „felfalja, bekebelezi” a tétova férfit. Odüsszeusz megnyugszik a nimfa karjai között, feledve minden bűjót-baját. Egy ideig. A boldogság mulan-dó, egy pillanat az egész, mert jön a gondolat, a lelkiismeret hangja, és Odüsszeusznak eszébe jut a családja: elhagyott felesége és gyermekei, az otthona. Kínzó lelkifurdalását meg is jelenítik a játékosok, kicsit „túl konkrét” módon, mondhatnám közhelyszerűen „mondják el, táncolják le” a gyermekek és a feleség sértettsé-geit, haragját, várakozását, amivel fokozzák Odüsszeusz kínjait. Értjük. Nagyon tetszik viszont, ahogy a te-rem adottságait kihasználják: az ajtók, ablakok nyitása, csapódása kiváló atmoszférát teremt. Az ablakban megjelenő gyermekek arca nagyon sokat elárul és szívünkig hat. Mindenki érzi, Odüsszeusz biztos nem ma-rad! Olyan érzések áradnak szét szívünkben, amelyeket mindenki átélt már! A honvágy, a szeretteink miatt

érezte felelősség tudata, tetteink miatt érzett büntudat. Itt tényleg kimondhatjuk: „Aha”! A nézőtéren csend. És ez nagyon jó és szép! Aztán persze már tudjuk, mi jön: kínlódás az otthagyt kedves miatt, az elválás miatt. Feléled bennünk a sajnálat, hiszen jó volt vele, segített nekünk, hogy tehetem meg, hogy itt hagyom? Mégis menni kell, akárhogy fáj is! Kalüpszó is szenved. Itt szeretné tartani a szeretett férfit, mindent bedob, de nincs hatalma a férfi döntése, elvágódása felett. Szép ez az elválás-kép. Kalüpszó kínjai elmondhatatlannak. Ajtók-ablakok csapódnak, de Odüsszeusz elmegy, marad a sziget csendje! Az előadás egy kedves figurája Hermész, aki furcsa, játékos mozgásával, (a nagy nevetetőre, Chaplinre emlékeztet!) halandzsza szövegével nevetésre csábít! Jók ezek a kizökkentő jelenetek a sok szomorúság közepette, főleg azt értékeltem, hogy nem „elbogatellizált” játékkal akarnak manipulálni, hanem nagyon pontosan kidolgozott, jó ritmusú, következetes, személyre szabott mozgással és beszéddel! A záró képben a nimfákat látjuk újra, összebújva, reszkette néznek ránk: most mindenki elmegy? Mindenki itt hagy bennünket? Pedig olyan jó volt veletek! Ez már a PASZT végét is éreztető hangulat, hiszen a résztvevők igazolhatják, mennyire fájó, édes-savanyú, szomorú és vidám ez az elválás-ézés! De ezért az ézésért kezdjük azonnal a visszaszámlálást a következő PASZT-ig!

„Odüsszeusz, haza mehatsz!” – mondogatja az isteni döntést Hermész, és nekünk is többször is el kell mondogatni ezt a mondatot, míg felfogjuk. Igen, vége, teljesítettük a sors által ránk mért feladatokat, bolyongtunk, szenvedtünk, örültünk, és most VÉGE!

A táborzárás is egy „beavató színházi” eseménnyel ér fel. A máglyán elparázsló Odüsszeusz maszk lassan, nehezen ég el, időt ad arra, hogy minden résztvevő újra átélhesse a hét eseményeit. A táborlakók még önfeledten színesre festik magukat és egymást, sírva-nevetve idézik fel a sztorikat, a csoportvezetők fáradt örömtől csillogó szemekkel merednek a semmibe, és érződik, hogy már a jövő évi PASZT-ra gondolnak.

Sárosi Gábor, a tábor vezetője nem búcsúzik, csak lélekerősítő gondolatokat üzen a résztvevőknek:

„Csak a változás állandó!”

A hétköznapok sűrűjében gondolatok erre a csodára, ami itt történt!

Törekedjétek a tökéletességre, de tudjátok, hogy sohasem szabad elérnetek, mert akkor vége mindennek! Ha úgy érzed, szembejön veled, soha ne fogj kezét vele, vigyázz, mert az csalás!

Éljen a színház! *Találkozunk jövőre a 10. PASZT-on!*”

„Törököt fogtam”

Vatai Éva

Isztambul, 2014. június

2013 decemberében érdekes meghívást kaptam, amelyre nem tudtam nemet mondani: törökországi franciatanárok kértek meg arra, hogy mutassak egy-két ötletet, hogyan tudnának még több színházi eszközt csempészni a nyelvoktatásba. A 2014. júniusi munkafolyamatot megelőző előkészítő levelezés során négy dolog tűnt biztosnak: a szokásos év végi továbbképzések egyik kötelező modulja lesz az enyém (a tabletnek a mindennapos oktatásba történő bevezetése mellett!), hogy franciául jól beszélő francia és török származású tanárokkal fogok dolgozni egy isztambuli elitgimnáziumban, két napon keresztül.

Egy számomra teljesen ismeretlen országban, az oktatási tradíciók és oktatói habitusok ismerete nélkül?! Semmi baj, lesz közös nyelvünk (francia) és közös érdeklődési területünk is (színház és az idegen nyelv tanítása)! Mindazonáltal nehéz június közepén kiszámítani a fáradtság-szinteket, valamint egy távoli gyakorlat elvárásait!

Meglepetésemre nagy lelkesedéssel és teljes számban (16 fő) voltak jelen a képzésen: egy iskolából, a Saint Joseph Gimnáziumból. Külső jelentkezéseket – bár voltak érdeklődők – nem fogadtak el: a szervezők tartottak attól, hogy a külső részvétel elbizonytalanítja a tanárok egy részét.

A nyelvi játékok és dramatizációs tevékenységek után a számukra teljességgel ismeretlen *tanítási drámára* került

sor – a Pofon címűt játszottuk, egy óraidőtartamban, amelyben egy 17 éves diák kezét emel tanárára, s amelyet nagy odaadással és szokatlan beleéléssel játszottak. Az első dráma-élményük volt ez, s telibe kapta őket. Sajnos ezek után már csak az első két konvenciótípus végigfuttatására maradt időnk – folytatás: a következő tanévben.

*

Esténként összegyűltünk, nem csak a kuzus résztvevői, hanem barátaink, kollégáink is – mindig egy fantasztikus sörözőben, étteremben, ahol a vacsorák a hűsítő rakival kezdődtek és török kávéval értek véget. Tanárok: törökök és évek – vagy évtizedek – óta Isztambulban élő franciák, akik számára egyre nagyobb gondot jelent az elharapódzó nacionalizmus, a kurd kérdés megoldatlansága, a szíriai menekültek áradata. (Nyomasztó a városban az állandó, csoportos rendőri jelenlét, s a lepedőnyi török zászlók úton-útfélen. Mellette mosolyogni való, hogy megjelentek a zászlóárusok is: ha egy kis csoportosulás formálódik, azonnal megjelenik az „infrastruktúra” is.)

Készségesen beszéltek nekem arról, hogy mivel foglalkoznak, s mit gondolnak a színház és az oktatás, valamint a színház és a fiatalok kapcsolatáról.

Törökországban feltűnően elterjedt az iskolai török és idegen nyelvű színjátszás, mind az állami, mind a magánoktatásban. Minden általam ismert gimnáziumnak – akár magán, akár állami – 3-5 színjátszó csoportja van.

A szüntelen reformok miatt gyakran és hirtelen változó oktatási struktúrában jelen van a dráma is, de leginkább a színjátszás és játékfoglalkozások keretében. (Váratlan reformötletektől szíporkázik a török oktatásügy is: legutóbb minden konzultáció nélkül változtatták meg a 45 perces órákat 40 percesre!) Óriási a szakadék a magán- és állami intézmények között: általában az előbbiben nagyobb a tantervi szabadság (elfér benne a heti 1-2 drámaóra is, ha van rá pedagógiai indok), az utóbbiban több a kötöttség, s egyre erősebb az állami ellenőrzés. (Számomra igen furcsa tapasztalat az európai normákra igen nyitott, de többnyire szokatlanul protokolláris török oktatásról: az alsóbb középiskolás osztályok tanulói helyileg is elkülönítve tanulnak az utolsó két osztály tanulóitól, és magáznikuk kell őket.) A tanárképzésben is választható modul a dráma, de drámaoktatás szó alatt leginkább színháztörténeti kurzust értenek. Tapasztalataim szerint hisznek a *játék erejében*, de a dráma helyzete egyelőre kaotikusnak és definiálatlannak tűnik az oktatási rendszerükben.

*

Két fiatal tanárral beszélgettem: *Ani Haddeler Pekman* egy frankofon magán gimnáziumban (Saint Joseph Gimnázium), *Pauline Rives* pedig az egyetlen frankofon állami középiskolában (Galatasaray Gimnázium) dolgozik.

Mióta foglalkozol színjátszással?

ANI: A tanulmányaim befejezése óta. Színházi tanulmányokat folytattam egy isztambuli művészeti magániskolában négy éven keresztül. Aztán a Művészetért és a Kultúráért Alapítványnál dolgoztam, nemzetközi fesztiválok és az Isztambuli Biennálé szervezésével foglalkoztam. 2006 óta a Semaver Kumpanya nevű társulat színésze, fordítója, asszisztense és nemzetközi kommunikációs felelőse vagyok. Mellette persze tanítok a Saint Joseph Gimnáziumban.

PAULINE: Csaknem tíz éve. Mindenfajta előképzettség nélkül, mint francia nyelvtanár csöppentem bele.

Hogy kerültél kapcsolatba az oktatásban alkalmazott színházi tevékenységekkel?

A: Tanítottam egy általános iskolában, s az alsó tagozaton francia nyelvű „drámaórákat” adtam. Az első két évre magam dolgoztam ki a programot, majd harmadik évre egy kollégával fogtunk össze. Kis csoportokban dolgoztunk, s főként azt vizsgáltuk, hogyan lehet a tantervbe bevezetni a játékos franciatanulást. Akkoriban a drámaóra kötelező volt alsó tagozaton, de néhány éve átvette a helyét a vallásoktatás. A drámaoktatás az első félévben mindig a játékokra, gyakorlatokra épült, a második félévben pedig egy előadást készítettünk. Azzal a kéréssel fordultam az iskolavezetéshez, hogy ne kelljen év végi előadást bemutatnunk, mert ez stresszeli a kicsiket és sok időt elvesz a drámától. De akkor eljöttem a Saint Joseph Gimnáziumba. Ez frankofon magángimnázium, ahol az idegen nyelv oktatásának nagy szerepe van. Kulturális programfelelős lettem és a török nyelvű színjátszó kör vezetője. Ez tisztán színjátszás volt, egyetlen céllal: előadást készíteni év végére. Év elején szöve-

geket olvastunk, majd hozzákezdtünk a rendezéshez. A színjátszás a középiskolákban fakultatív elfoglaltság a diákok számára. Ez egy kicsit messze sodort a drámától. De akkor kaptam egy előkészítő évfolyamos francia nyelvű csoportot: csak a játék kedvéért. Kéthetente foglalkoztam velük egy órában, bontott csoportban. A feladatom az volt, hogy oldjam a személyiségüket és közösséggé kovácsoljam őket. Na, itt jól jött a drámás tapasztalatom. Szabályjátékokat adaptáltam számukra, sikerrel.

P: Sosem tanultam színházat, és nem is önszántamból foglalkozom vele. A gimnáziumban, ahol tanítottam, s amely egy nagynevű isztambuli állami gimnázium, megkértek, hogy szervezzek francia nyelvű színjátszó kört egy másik franciatanárral, akinek szintén nem volt színházi gyakorlata. A magam tapasztalataiból építkeztem, s később sokat tanultam az atelier-kben a francia nyelvű fesztiválokon. Már tizedik éve csinálom, és egyre jobban beletanulok.

Milyen színházi tevékenységek vannak az intézményetekben?

A: Az iskolai programban a szabadon választható, vagyis fakultatív óras színjátszó körök, valamint az előkészítő osztályokban a dráma óra. A szabadidős tevékenységek között szerepel a színházlátogatás: mi havonta egy-egy előadást nézünk meg a színjátszó körösökkel.

P: Én a francia óráimba úgy viszem bele a színházat, hogy francia nyelvű darabokat olvasunk, az idén Molière-től *A fősvényt*. Néha megkérem a diákokat, rendezzenek meg egy-egy általuk írt jelenetet, vagy csukott szemmel, hangeffektusok bevezetésével játszószák el – ez nagyon jót tesz a tanulók kiejtésének, hiszen csak a hangjuk adja a játékot. Ez pusztán nyelvtanulási szándékkal történik. Jelen van a színjátszás mint szabadidős tevékenység. Általában egyszer vagy kétszer van két órás próbánk hetente. A színjátszó kör önként jelentkező és különböző nyelvi szintű tanulókból áll. Előadást készítünk velük év végére, és ezt törökországi fesztiválokon mutatjuk be, de néha külföldi fesztiválokra is elvisszük. És persze gyakran járunk színházba a diákokkal.

Hány színjátszó csoport működik az iskolátokban?

A: Három. Török, angol és francia nyelvű.

P: Két francia nyelvű, két török nyelvű, és egy angol.

Mit jelent számokra a dráma kifejezés? Természetesen itt nem a harmadik műnemre gondolok...

A: Egy olyan szerepjátékot, amely során a fiatalok szerepet vesznek föl, a játszott szereppel teljes egészében nem azonosulnak, inkább a játék kreatív részére koncentrálnak. A dráma egy olyan „gyakorlatsor”, amely során egy képzelte világot alakítunk ki. Abban különbözik egy gyakorlattól, hogy ez egymásra épülő gyakorlatok sora, amelyekből kialakul ez a képzelte világ.

P: Hallottam már ezt a kifejezést, de nem tudom meghatározni. Vannak nálunk a gimnáziumban török nyelvű drámaórák, de nem tudom igazán, mit csinálnak ott.

Miben látod a színjátszás fontosságát a fiatalok életében?

A: Szerintem a színjátszás abban lehet a fiatalok segítségére, hogy önbizalomra tehetnek szert – akár az elő-

adás közös elkészítése során, akár a próbákat megelőző játékokban, vagy a közönség előtti játék kapcsán. A legfontosabb megértetni a fiatalokkal, hogy a tehetségük itt nem hagyományos, iskolai keretek között méretik meg, hanem az érdekel bennünket, tanárokat, hogy hogyan vállalják fel a kollektív munka felelősségét, mennyit adnak bele önmagukból.

P: Szerintem épp annyira fontos a színház, mint a többi közös tevékenység, amely a csoportszellemet és a felelősségtudatot erősíti, s amely kezdeményezést és bátorságot igényel. Lehetőségük nyílik általa az utazásra, más országok fiataljaival való ismerkedésre. De nem hiszem, hogy a színház többet jelentene sokuknak, mint más projektek, a zene vagy a sport.

Milyen képzettséggel lehet valaki drámatanár Törökországban?

A: Törökországban színházi végzettség szükséges ehhez. De ha nincs meg ez a végzettség, akkor egy éves képzésen kell részt venni a Yaratici Drama Derneği Szervezetnél.

És milyen végzettség kell a színjátszó körök vezetéséhez?

P: Semmilyen, csak vállalkozó kedv. Én egy tucatnyi színházi továbbképzésen vettem részt, egy napostól kezdve a kététhesig. A fesztiválok nagy része előírja az atelier-ken való részvételt. És a Francia Intézet támogatásával eljutottam a Vents et Marées Egyesület (La Roche-sur-Yon) által szervezett továbbképzésekre.

*

Jól látható, hogy vannak közös pontjaink. Nálunk is, ott is jelen van a dráma – más-más múlttal és tartalommal. Mindkét ország fiataljainak körében nagy az igény a színjátszásra.

A francia nyelv mind a színjátszás, mind a nyelvtanítási módszerek terén katalizátorként működik. Nekem három országos francia nyelvű fesztiválról van tudomásom – Ankara, Izmir, Isztambul –, ezek tárt karokkal várja a magyar jelentkezőket.

*

„Fogjunk törököt”, hátha mi is tanulunk belőle!

Másnaposok

Dobai Eszter

Korosztály: 7-8 éveseknek

Ajánlott létszám: 10-12 fő

Drámai előképzettség nem szükséges.

Eszközök: manófigura, kis papírok, zsírkréták, három nagy csomagolópapír, varjúbáb + olyan ruha, amiben el lehet rejteni a manót is, meg a bábót is

Idő: 90 perc

Az óra témája: a csoporthoz tartozás, a szerep a csoportban, a felelősség. Különböző kompetenciákat fejleszt: a drámásokon kívül, éneklés, rajz stb.

Fókusz: Lemondok-e valamiről, ami nekem és „nekünk” fontos, valakiért, aki semmi másért nem érdemli meg, csak mert „egy közülünk”?

*

I. Kontextusépítés

Tanári narráció

Ma manókat fogunk játszani. Milyennek képzeltek el egy manót?

Tippek, ötletek a várható válaszokra: sapkája van, nagy füle, szakálla, gonosz stb. Ha nem ezek a válaszok jönnek, az sem jelent problémát: akkor a drámába mindig minden pillanatban beépített improvizációval van dolgunk...

A mai játékban jó manók leszünk.

És csak akkor kell hangsúlyozni, ha felmerül, hogy vannak rossz manók.

Ezek a manók egy varázserdőben laknak, sok más csodás lényvel és beszélő állatokkal. Egy kis falujuk van az erdő közepén. Amikor csak tudnak, együtt vannak, együtt járnak dolgozni is, de mindegyiküknek külön feladata van. Milyen munkák adódhatnak egy erdőben?

Várható válaszok: favágás, állatok etetése/gyógyítása, boggyűjtés stb.

Én egy favágó manó vagyok (vagy szakács, vagy ami még nincs).

„Beépített szereplő” – báb

Bemutatjuk a bábót (kis kalappal): a falu legfiatalabb manója, Kobak. Ismerjétek meg! *(Körbeadjuk.)*

Rituálé

Ezek a manók mindig együtt jönnek-mennek... Lehetne egy közös énekünk is, amit menet közben énekelünk. Mi lenne, ha választanánk egy éneket azok közül, amiket ismertek, és az lenne az, amit mindig énekelünk menet közben? *(Kiválasztjuk.)*

Játsszuk el, hogyan járnak-kelnek a manók az erdőben!

Megbeszélhetjük, hogy most miért és hová vonulunk.

Vizuális konvenció

Minden manónak van egy kis erszénye az övé, ebben tartja legfőbb kincsét. Ez a kincs bármi lehet, ami neki valamiért fontos. Rajzoljátok le, hogy nektek, manóknak, mi ez a tárgy!

Kis cédulákat osztunk – a terjedelem is korlátozhatja a rajzolás időtartamát. A kincs lerajzolása után elmondjuk a többieknek, hogy mi az, és várhatóan azt is, hogy miért azt választottuk.

Kellékhaználó

Amit a kezemben tartok az a manók egyik legfontosabb dokumentuma. A Telihold ünnep leírása. Felolvassom nektek. *(Égetett szélű, régi, pecsétetes dokumentumot mutatok fel.)*

A telihold ünnep

Minden év harmadik teliholdjakor tartásatok az ünnepet! A kiválasztott manó elmegy a Zúgó vízeséshez, ahol az erdő varázslója lakik. A varázslótól a következő szavakkal varázsított kért:

– Ó, nagy varázsló, adj nekünk az italból, hogy javára legyünk az erdőnek ezen az éjjelen!

A varázsított a manó visszaviszi a faluba és ünnepélyes, nagy tűz körül, minden manó nyelvére csöppent egyetlen cseppet, sose többet. Ezután varázserő kerül birtokotokba, végigjártok az erdőt, és ahol lehet, segítetek, fákat ültettek, rendbe teszitek a falut, az ácsok tízszer olyan gyorsan dolgoznak, a szakács a legfinomabb tortát süti, és a többi és a többi. (...) Az éjszaka történetekre nem fogtok emlékezni, varázsló hatása alatt lesztok. Ez az irat egy szerződés a manók és a Zúgó Vízesés Varázslója között, ha valaki megszegi a szerződést, a melléklet pecsétjét fel kell törni és az abban leírtak szerint kell eljárni.

(Kis henger papír viaszpecséttel, a nagy papírhoz erősítve.) A tanár kijelöli a varázsló helyét egy széssel.

Állóképek

Idén Kobak volt a soros, hogy elmenjen a varázsitalért. Három csoportban játsszuk el az este jeleneteit!

- Első csoport: Kobak a Zúgó Vízesés Varázslójától elkéri a varázsitalt
- Második csoport: Készülődés az ünnepre a faluban, tűzrakás stb.
- Harmadik csoport: Kobak varázsitalt csepegtet a manók nyelvére

II. Bonyodalom

Tanári narráció

Másnap a kis manócsapat nem a falujában ébredt, hanem egy tisztáson, egy nagy fa árnyéka alatt. Rettenetesen álmosak voltak, és azt vették észre, hogy a nap már javában fűn van az égen. Egyikük sem tudta, hogyan kerültek oda. Feküdjünk le, csukjátok be a szemeteket és játsszuk el, hogyan ébrednek föl!

Kobakot közben el kell tüntetni, csak a kalapja maradjon!

Teljes csoportot megmozgató szerepjáték, tanár szerepben

Nahát, hol vagyunk? Ugy fáj a fejem. Hogy kerültünk ide? Nem emlékszem hogyan kerültünk ide.

Ha maguktól nem vették észre, akkor (szerepből) hívjuk fel a figyelmet, hogy Kobak eltűnt!

Hová tűnhetett? Jaj, ez a varázsital, semmire sem emlékszem!

Forró szék

A manók falujának van még egy lakója. Egy varjú *(báb, megmutatjuk)*, ő mindent látott, ami este történt, de nem szívesen beszél, nem akar senkit bajba keverni. Végigkísérte a manókat az éjjel, és miközben ott ül a

fán, azon gondolkozik, hogy elmondja-e nekik, amit látott... Próbáljátok meg megtudni, mi történt!

Kérdések, a varjú válaszolgat, végül kiderítik.

Jaj, de hát nem is tudjuk, mi történik azzal, aki túl sok varázsitalt ivott!

Ha kell, a tanár megemlítheti, hogy akkor Kobak megszegte a szerződést. Erre valakinek csak eszébe jut, hogy nézzék meg a mellékletet. Mi történhetett vele?

III. A bonyodalom mélyítése

Felolvassuk a mellékletet:

A szerződés megszegése: **Túl sok ital fogyasztása.** Ha valaki megszegi a szerződést azzal, hogy túl sok italt iszik, a varázsálma nem múlik el, és a Varázsló szolgája lesz.

A reakciók után következhet:

Állóképből mikro jelenet

Három csoportban mutassátok be, hogyan képzelitek Kobak sorsát a Varázsló szolgájaként!

Egész csoportos improvizáció:

Mit tegyünk? A lehetőségek közös feltárása várhatóan a következő eredményt hozza:

- Milyen kár, szegény Kobak... Na, menjünk reggelizni!
- Szabadítsuk ki! (Nem tudjuk, hogy hol van.)
- Zsaroljuk meg a varázslót!
- Ajánljunk fel neki valamit!
- Kérjük meg, hogy engedje el!

Ha elmennek a varázslóhoz bármilyen szándékkal – a tanár játssza a varázslót. Azt mondja nekik, hogy csak akkor oldozza fel Kobakot, ha a csoport minden kincsét odaadják neki és lemondanak a Telihold ünnepéről. Menjenek el és gondolkozzanak rajta, ha eldöntötték jöjjenek vissza!

Gondolatkövetés

A játék megállítása után: akit megérintek, az egy mondatban fogalmazza meg, hogy mit gondol most a helyzetről!

Ez azért is jó, mert így előre fel lehet mérni, hogy melyik oldalt kell erősíteni.

Csoportos megbeszélés

A manók megbeszélést tartanak a tisztáson.

Ha kell, akkor a tanár lesz a „nemjőfej” ezen a gyűlésen.

Igazából Kobak megszegte a szerződést és most miatta mindenünket elveszítjük? Az ünnepet is, amikor pedig igazán hasznára vagyunk az erdőnek és a falunak? (Megbeszélnek, lehetőségeket latolgatnak.) Hallottuk az érveket, ellenérveket – mit tegyünk?

Valamennyi lehetőség:

a) Hagyjuk Kobakot a varázslónál, válasszuk a kincseket és az ünnepet! (Nem valószínű, hogy ezt választják.) Mindezt megmondjuk a Varázslónak.

Varázsló: Remek! Rengeteg itt a munka, nem fog unatkozni... (és gonosz kacajjal távozik).

Montázs

Emlékeztek az állóképekre, amiken bemutattátok Kobakot a varázslónál? Arra kérem az egyik csoportot, hogy álljon be abba a képbe. Mi, többiek pedig játszunk el a manók esti beszélgetését a tábortűznél! Milyen lehet a hangulat? Hogyan érzik magukat?

Véletlenül meghallott beszélgetés

Beszélgetés közben megjelenik a varjú!

Manók, manók, most jövök a vízeséstől. Meg akartam nézni, hogy van Kobak, és meghallottam, hogy a varázsló nagyon dühös lett rá, mert eltört valamit. Azt mondta, hogy haszontalan. Meg hogy több hasznát

veszi, ha levest főz belőle. Tenedek kell valamit!

Itt, ha kell, a tanár (manóként) már azt képviselje, hogy annyit talán nem érnek a kincsek, hogy egyik társuk élet múljon rajta *(de csak finoman és csak akkor, ha nem akarnak segíteni)*.

b) a) folytatása is lehet, de lehet belőle egy másik út is: **Alkudjunk meg a Varázslóval!** Ajánljunk fel neki valamit!

Egész csoportos rögtönzés

Talán az a legjobb, ha az egész csoport megy. Ha ezt a megoldást választják, akkor is ki kell találni, hogy hogyha nem a kincseket, mit tudnak felajánlani.

Fórumszínház

Ha a hagyományos fórumszínházi kerethez hasonlóan játszunk, akkor kérdés, hogy ki tárgyaljon a varázslóval. Felkészíthetjük a tárgyalásra, ötleteket adhatunk neki. Közben is megállhatunk, ha ki tud lépni valahogy a jelenetből, akkor ismét elláthatjuk utasításokkal.

Mindegyik esetben a tanár lesz a Varázsló szerepében. Ha megfelelő alkival jönnek, akkor a Varázsló elfogadja, de a varázslatról mindenképpen le kell, hogy mondjanak. Elengedi Kobakot.

c) Az a) változat folytatása is lehet. **Odaadják a kincseket és lemondanak az ünnepről,** hogy Kobak kiszabaduljon.

Egész csoportos improvizáció

A manók a faluban várják haza Kobakot. Ülünk körbe. Kobak hamarosan megérkezik. Hogyan fogadjuk őt?

Itt lehetnek teljesen pozitív felajánlások is (örömnépvétel stb.), de nem kizárt, hogy lesz olyan is, miszerint kapjon valamilyen büntetést, vagy beszéljék meg vele, hogy ilyet nem csinálhat többet stb.

Kobak megérkezését nem játsszuk el.

IV. Reflexió

b) (vagy a) folytatása: Csoportos megbeszélés

Hú, de izgalmas nap volt! Remek, hogy így meg tudtuk alkudni a Varázslóval!

Itt sok minden lehet, attól függően mi volt az alkudási tárgya.

Ki megy holnap hozzá takarítani? Azért Kobak jó sokkal tartozik nekünk. Holnap össze kell gyűjtenünk a sok fát az erdőből stb.

Ez beszélgetés legyen, de a következő irányba tereljük:

Ami pedig a varázslattal illeti... szerintetek sokat veszítettünk azzal, hogy nem kapunk többet? Azt hiszem, mindent meg tudunk tenni, amit a varázslattal megtettünk, csak kicsit lassabban, vagy kevésbé tökéletesen. És kitalálhatnánk egy másik ünnepet helyette. Mit szólnak hozzá, mi legyen az új ünnep? *(Kitaláljuk.)*

Vizuális konvenció

Egy év múlva a manók megtartják az ünnepet. Kobak nagyon szorgalmasan dolgozott egész évben, mindenkinek a születésnapjára készített valami szép és hasznos dolgot. Három csoportban készítenek egy-egy képet az új ünnepről, rajzolják bele Kobakot is!

c) (vagy a) folytatása: Csoportos megbeszélés

Gyertek, üljetek körbe!

Ez a táborútnél a manók megbeszélnek a nap eseményeit. Ez beszélgetés legyen, de ebbe az irányba tereljük:

Kobak épp mosogat. Most beszéltem vele. Nagyon rosszul érzi magát, hogy miatta veszítettük el a kincseket. Azt mondta, hogy mindent megtesz, hogy kárpótoljon minket. Ami pedig a varázslattal illeti... *(és innen u.a., mint a fenti változatnál)*

Vizuális konvenció

(mint fent)

Viima

Varga Izabella

A drámaóra Seitta Parkola Vihar című ifjúsági regénye nyomán készült – szabadon kezelve az irodalmi anyagot.

Csoport: A drámaóra 6. osztályosoknak íródott, kötelező olvasmányuk, Seitta Parkola *Vihar* című ifjúsági regénye. Maga a játék nem igényel különösebb drámajátékos előképzettséget, de szükséges, hogy a gyerekek önálló munkára és együttműködésre egyaránt képesek legyenek. 20 fő körüli létszám lenne optimális a játékhoz (de az sem jelenthet nagy problémát, ha kevesebben vagy többen vagyunk).

Tér: osztályterem

Idő: két tanóra

Eszközök: Csomagolópapír, tollak, filc, ceruzák, papír, sapka, hátizsák, (legalább) egy mobiltelefon a hangaláfestéshez (monoton vonathang, ilyen a fájlmegosztó oldalakról is letölthető – Sounds of train)

Téma: A válás problémaköre egy gyermek szemszögéből. A „feldolgozás” lehetséges eszközeinek, módjainak feltárása.

Cél: A történet szándékosan nincs lezárva, hogy kíváncsiságot keltve ösztönözze a gyerekeket az olvasásra. A drámaóra természetesen ezen apropó nélkül is játszható: a cél ez esetben is a válófélben lévő szülők játszmái közt őrlődő kisfiú cselekedeteinek, motivációinak vizsgálata, megértése, a lehetséges támaszok felkutatása.

Fókusz: Ki és hogyan segíthetne Viimának, hogy ne a menekülést válassza?

Történetváz: Kiderül, hogy a főszereplő kisfiú, Viima apja beleszeretett valakibe. A család szétesőben, borzalmas veszekedések tarkítják mindennapjaikat. De ez családi titok. Erről Viima, a szülők kérésére, senkivel nem beszél. Az iskolában leromlik a teljesítménye, egyre mélyebbre süllyed. Kilátástalannak ítéli helyzetét, és úgy dönt, megszökik otthonról...

Az órát a regény ihlette, de nem egyezik teljes mértékben annak cselekményével. A regény közös feldolgozását megelőző szakaszban lenne leginkább a helyén ez a drámaóra. A játékban való részvételhez nem feltétel a regény ismerete, és nem is kizáró ok...

1. Tanári narráció

Történetünk valahol északon, talán Finnországban játszódik, egy általános iskolában, amely valahol a kikötő és három hatalmas felhőkarcoló közötti negyedben található... Főhősünk, Viima, egy hatodik osztályos fiú, akinek a neve „vihart” jelent. Viima jó tanuló és végtelenül szerény. Magát úgy jellemezné: se nem jó, se nem rossz. Még csak 12 éves, ennek ellenére nemrég megnyerte az évente, hatalmas csinnadrattával megrendezett gördeszka-bajnokságot. Az iskola udvarán a fél város összegyűlt, még Viima nagymamája is ott kucorgott, és lélegzetviesszafojtva nézte unokája életveszélyes trükkjeit. Azután már csak a szünni nem akaró tapsra és az éljenzésre emlékezett, a sok-sok lapogató kézre, és a szurkolólányok boldog visítására... A verseny után riportot készített vele a Suliújság tudósítója...

2. Újságcikk

Viima, szokása szerint, hosszú hajának egyik tincset rágja, miközben a győzelméről faggatom.

– Csak akkor rágom, ha zavarban vagyok... Még sosem adtam interjút...

– Viima, azt mondtad, a te műfajod a „repülés”. Ezt hogy értetted?

– Repülni sokan szeretnének, de nem mindenkinek sikerül. Kellenek hosszú szárnyak. Nekem vannak. Van deszkám...

– Mit csinálsz, ha éppen nem egy deszkán állsz?

– Új helyeket keresek, néha verseket írok... Szeretek egyedül lenni. Talán ezért is jön be ez a sport – csak te magad vagy és a deszka.

– A szüleid mennyire támogatnak abban, hogy gördeszkás legyél?

– Tudják, hogy a deszkás mennyire fontos nekem, de különösebben nem lelkesednek érte. Csak annyit kértek, ne menjen a suli rovására az örökös gyakorlás.

– Ha nem profi gördeszkás leszel, mit csinálnál szívesen?

– Nagyon szeretek rajzolni. Talán grafikus lehetnék?

– Nem félsz a sérülésektől?

– Ha az ember repülni akar, nem szabad félnie, sem a kék-özd foltoktól, sem a törött csontoktól... És én nem félek.

– Mi a legnagyobb álmod?

– Természetesen az, hogy a világ legjobb gördeszkásává váljak, hogy egy olyan városba költözzek, ahol hét... nem, tizenegy domb van, meg deszkázásra alkalmas lépcsők, korlátok...

3. Tanári narráció/kiscsoportos improvizáció

A gördeszka-bajnokságon készült képek még most is kinn vannak a folyosói tablón. Ezeket a képeket a játékban mi magunk alkothatjuk meg. Megkérjük a gyerekeket, hogy 4-5 fős csoportokban alkossanak állóképeket, és készüljenek egy-egy mondattal is:

- Viima a rajongó lányok körében;
- a közönség közöttük a szülők, a nagyi a győzelem pillanatában;
- a menő, nyolcadikos fiúk sárgulnak az irigységtől, szemmel láthatóan rühellik a helyzetet;
- a többi deszkás elismerően gratulál;
- az igazgató átadja az érmet, a tanári kar tapsol.

A kiscsoportok egyenként bemutatják a képeket, a többiek megnézik, elmondják, mit látnak, és kérdezhetnek, ha valami nem érthető vagy vitatott. Amennyiben szükséges, élhetünk a gondolatok kihangsúlyozásával is.

4. Szerep a falon (szokásos alkalmazása): Mi tudunk meg Viimáról? A külső és belső tulajdonságok, valamint a környezeti jellemzők összegyűjtése.

5. Tanári narráció/egész csoportos tablókép/egészcsoportos improvizáció

Viima az utóbbi hetekben nagyon megváltozott. Szünetekben elvonult, legtöbbször egyedül ücsörgött, begyűjtött egy csomó rossz jegyet, ami soha nem volt jellemző rá. És az sem, hogy a szeme olyan piros volt reggelente... Mintha sírt volna. Szótlan volt és rosszkedvű. Majd egy reggel szabályosan sokkolta a többieket azzal, hogy *rasztafrizurával* érkezett.

A tanár megkéri a gyerekeket, hogy az osztálytársakat játsszák. Indítsanak állóképből, mely azt a pillanatot mutatja, amikor döbbenet merednek a *rasztafrizurás* Viimára, majd kiold a kép és elindul az improvizáció!

Viima szerepében a tanár – nem sikerül kiszedni belőle semmi érdemlegeset (minden rendben, hagyjatok békén, nincs jobb dolgok, szálljatok le rólam stb.).

6. Kiscsoportos „ötletbörze”

Miután Viima nem árult el semmit változásának okairól, osztálytársai találgatni kezdtek. Megkérjük a gyerekeket, hogy kiscsoportokban gyűjtsék össze az ötleteiket: szerintük mi állhat a háttérben, mi történhetett Viima életében.

7. Napló

Ha beleolvashattak volna a naplójába, talán időben segíthettek volna... (A naplórészletet a drámatanár olvassa fel.)

Apa azt találta ki, hogy egy hétig anyánál, egy hétig NÁLUK legyek.

*Apa nője gyűlöli a *rasztafrizurát*. Ezt anyja véletlenül tudta meg erre kitalálta, legyen *raszta* a hajam. Végül is... benne voltam...*

Péntek a CSERENAP. Az HOLNAP.

Nem tudom, hogy fogok ezzel a növel kibírni egy hetet...

8. Kiscsoportos játékok

1. csoport/levélírás: Írják meg az osztályfőnök üzenetét, melyben az osztályfőnök tájékoztatja a szülőket Viima mélyrepüléséről!
2. csoport/jelenet: Viimát eltiltja az apja a gördeszkázástól.
3. csoport/versírás: Viima írt egy négysoros verset a tehetetlenségről.
4. csoport/ötletbörze: Viimát gúnyolják az irigyei a suliudivaron a frizurája miatt. Milyen gúnyneveket találhattak ki?
5. csoport/rajz: Viima undok karikatúrát rajzol apja barátnőjéről.

9. Tanár szerepben/gyűlés

A tanár megkéri a gyerekeket, ismét az osztályt játsszák, akik mit sem sejtjenek a Viimával történekről. A tanár érkezik, mint osztályfőnök, ideges, kapkodja a levegőt:

Jó reggelt, jó reggelt... nem kell felállni. Szeretnék nektek felolvasni egy ma reggeli hírt.

„Rejtélyes körülmények között tűnt el A. Viima, a helyi általános iskola hatodikos diákja. Pénteken délután, iskola után ismeretlen helyre távozott. Személyes adatai: 160 cm magas, vékony, sportos testalkatú/különös ismertetőjele: vállig érő barna rastafrizurája van. Utolsó viselt ruházata: sötétkék farmernadrág oldalzsebekkel, fekete póló piros felirattal és fekete „deszkás” Nike tornacipő. A rendőrség kéri, hogy aki a fiút felismeri, vagy tudja, hol van, vagy bármilyen információt tud róla, hívja a 112-es telefonszámot.”

Mit tehetünk, hogyan segítsük a keresését? (Ezen a ponton érdemes egy pillanatra megállítani a játékot, és tisztázni azt, hogy egyikük sem találkozott az osztályból Viimával a hét végén. Nem véletlenül lett nagy csend az osztályban: nem látták a fiút, nincs információjuk róla. És máris folytatható a szerepben végzett munka...)

Várhatóan felmerülnek olyan megoldások is, hogy a Facebook oldalára írjon mindenki üzenetet, hátha olvas-sa! Ebben az esetben találjuk ki ezek közül jó néhányat – annyit, amennyit enged a rendelkezésre álló idő!

10. Interjú

A fiúk az Apa, a lányok az Anya szerepében válaszolnak a riporternek (ezt a tanár játssza):

- Mit érezték, amikor megtudták, hogy a gyerekük eltűnt?
- A gyanú szerint rosszul tanult az utóbbi időben, alátámasztják ezt az információt?
- Szokták büntetni a rossz jegyek miatt? Lehetséges, hogy emiatt csellengett el?
- Haragszanak rá?
- Mit üzenéne nekik?

11. Hangaláfestés, egész csoportos egyeztetés

Próbáljátok meg kitalálni, hol lehet Viima! (Vonatok zaját halljuk. A kérdés természetesen nem a közlekedési eszközre, magára vonatkozik, hanem arra, hogy hová mehet Viima, kihez, milyen céllal stb.)

11. Narráció/kiscsoportos ötletbörze

Viima vonaton ül. Gondolatai csillapíthatatlanul kavarnak a fejében. Egyik pillanatban bátor, és úgy érzi, sosem akar hazamenni, a másik pillanatban legszívesebben visszacsinálna mindent... Közben az ablakot nézi, mintha nem is létezne más. De gyakran semmit nem lát abból, ami kint van. Összemosódik minden.

Írjátok le egy-egy mondatban a gondolatait!

1. csoport: amikor szabadnak érzi magát
2. csoport: amikor úgy érzi, nagy hibát követett el
3. csoport: amikor a szüleire gondol
4. csoport: amikor dühös
5. csoport: amikor osztálytársai Facebook-üzeneteit olvassa (9. pont)

12. Kiscsoportos improvizáció

Talán minden másképp alakult volna, ha szülei nem kérnek tőle teljes titoktartást. Kiket avathatott volna be a gondjaiba? Milyen beszélgetés folyhatott volna közöttük? Ki, hogyan segíthetett volna? Egész csoportos ötletgyűjtés után a gyerekek által javasolt személyekkel (pl. nagyi, osztályfőnök, sorstárs az osztályból, iskola-pszichológus) beszélgessenek kiscsoportban, majd a legfontosabb mondatokról, gondolatokról összegezve számoljanak be.

13. Szakértői játék/kiscsoportos állókép

Nem tudom, tudjátok-e mi az az EPOSZ?¹ Az Emberi Panaszokat Orvosló Szolgálat rövidítése. Mágikus hatalommal bír e hivatal, s bár szinte minden hozzájuk tartozik, hatáskörük néhány dologban korlátozott. Viima esetében egyetlen dolgon nem tudnának változtatni: apját és anyját ők sem képesek újra összeboronálni. Minden más megoldást viszont könnyűszerrel tető alá hoznak. Milyen ötleteik lehetnének Viima helyzetének orvoslására a mágus-szakembereknek?

Jelenítsék meg állóképekben a megoldásaikat! Egyenként megnézzük és elemezzük.

¹ Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, DPM 2007/1. szám, 50. old. EPOSZ, játszószínházi foglalkozássorozat.

14. A pillanat megjelölése

A gyerekeket megkérjük, párokban beszéljék meg, melyik volt a legfontosabb, legizgalmasabb, legerősebb pillanat számukra a mai játékban. Jelenítsék meg állóképben! Nézzük egyenként végig a képeket, beszéljük meg!

15. Megbeszélés/a játék lezárása

Ha jól sikerült az óra levezetése, akkor az a legfontosabb kérdéseket tisztázza: az átélést és az értelmezést egyaránt lehetővé teszi. Amennyiben sok nyitott kérdés maradt, például erősen megoszlanak a vélemények – és újabb drámaformákra már nincs idő –, akkor egy esetleges későbbi drámapunka irányainak feltérképezésére jó lehet ez a záró csoportos megbeszélés.

(Mi) mindent a zené(lés)ért?

Szabadi Zsuzsa

Tanulási terület: áldozatvállalás, vezetői szerep, kommunikáció

Csoport: 9-10. évfolyamos, drámában valamennyire jártas csoportnak készült a tervezet. Az optimális létszám 15-20 fő körüli.

Fókusz: Mit tehet egy közösség egy zsarnoki vezetővel szemben, akinek ki vannak szolgáltatva?

Tanári narráció + zene

A mai történetünk egy magyar kisvárosban, Zircen játszódik.

Ha a drámaórát megvalósító csoport éppen Zircen vagy annak környékén él, akkor válasszunk más települést helyszínnek!

A városnak van egy kamarazenekara, ennek a tagjait játsszuk a mai órán. Zirc egy kis város a Balaton-felvidéken, a mi zenekarunk tagjain kívül mások nem igazán foglalkoznak komolyan a zenéléssel. Két éve alakult a zenekar, és eleinte főleg a városi rendezvényeken zenéltek. Tavaly nyár óta viszont a fél ország ismeri a nevüket, mert meghívták őket egy tévéműsorba fellépni, ahol eljátszottak egy számot, ami saját feldolgozásuk volt: Lady Gaga *Bad romance* című számát dolgozták át kamarazenekari változatra, és ez nagy sikert aratott: felkerült a felvétel YouTube-ra, és már több mint hatszázezren látták.

Háttérben zene: <https://www.youtube.com/watch?v=oqVXinx9GKs&list=PLA528F5BF4EB0B195>

(Változó idő: természetesen kicserélhető a későbbiekben az éppen aktuális slágerre, annak zenekari változatára.)

Így a zenekar épp most van befutóban: jelenleg nagyon keményen kell próbálniuk és minden fellépési lehetőséget elfogadniuk, de egyre népszerűbbek, egyre jobb helyekre hívják őket, és nemrég írtak alá egy lemezszerződést is.

A karmesterük szintén Zircről származik, Vámosi Gábornak hívják. Budapesten és Bécsben tanult, és komoly karrier állhat előtte. Nagyon a szívében viseli, hogy a szülővárosában legyen egy profi kamarazenekar, ezért tért vissza. Valamivel idősebb a zenekar tagjainál, 29 éves.

Karakteralkotás, szerepbe lépés

Azt tudjuk a zenekar tagjairól, hogy jelenleg még mindenkinek van valamilyen mellékállása, amit kényszerből és csak a pénzért csinál a zenélés mellett, és már nagyon várja, hogy felhagyhasson vele, hogy a zene elegendő jövedelmet biztosítson a megélhetéshez. De erre még egy picit várni kell.

Ebben a zenekarban négy szekcióban dolgoznak a zenészek: vonósok, fafúvósok, rézfúvósok és ütősök, valamint van egy zongorista (akit a tanár játszik).

1. Hangszer

Mindenki húz magának egy hangszert, amelyen játszik. Szerepel rajta a hangszer neve, képe és a szekció is.

2. Karakterek

- Mi mindennél fontosabb az életében a zenélés?

- Miből keres mellé pénzt?
- Mi a hobbija? Mivel kapcsolódik ki a zenélés mellett?
- Kivel él együtt? A párja/lakótársai (ha vannak), hogyan viselik, ha otthon gyakorol?

Ezeket az információkat négy kiscsoportban, a zenekari szekcióknak megfelelően osszák meg egymással a játsszók! Közben szól a háttérben a zenekar másik két slágere, amelyek hasonlóan születtek – egy-egy pop-slágert dolgoztak át kamarazenei verzióra:

Coldplay: Viva la vida

<https://www.youtube.com/watch?v=fMK1ftad1J8&index=6&list=PLA528F5BF4EBOB195>

Adele: Rolling in the deep

<https://www.youtube.com/watch?v=Y1UgRWvqY4s&index=5&list=PLA528F5BF4EBOB195>

3. Következő feldolgozás

Minden szekció állapodjon meg egy-egy általuk kedvelt slágerben, amit a következő feldolgozott számnak javasolnak a készülő lemezre!

4. Emlékek – kiscsoportos állóképek narrációval

A nagyon sok együtt töltött idő alatt rengeteg vicces, emlékeztető történet esett meg a zenekarral. Ezeket a sztorikat nagyon szeretik felidézni egy-egy próba szünetében, vagy a koncertek utáni levezető beszélgetések során. Minden csoport találjon ki egy történetet a zenekar életéből, az alábbi kezdőmondatok valamelyikével!

- Emlékeztetek, amikor lerobbant a busz abban a kis faluban, hogy is hívták, és...?
- Emlékeztetek, amikor annyiszor visszatapsoltak, hogy majdnem lekéstük a gépet, és...?
- Emlékeztetek, amikor elkezdünk játszani a tengerparton, és mire észbe kaptunk, legalább ötvenen álltak körülöttünk, és...?
- Emlékeztetek, amikor a határon átkutatták mindenkinek az összes csomagját, és...?

A csoportok 3-3 állóképet készítenek a történet legfontosabb pillanatairól, egy narrátor pedig közben meséli, hogy mi történt (és ezzel „összeköti” a képeket).

5. Tanári narráció

A zenekar vezetője, Gábor, nagyon sokat dolgozik azon, hogy lehetőségeket, fellépéseket, meghívásokat, és lehetőleg minél több pénzt is szerezzen a zenekarnak. A zenekar tagjai tisztában vannak vele, hogy ennyi szervezésre, rohangálásra, intézkedésre egyikük sem lenne képes, ezért elnézik Gábornak, hogy gyakran keményebb, erőszakosabb, mint az feltétlenül szükséges lenne. Nagyon határozottan – egyesek szerint néha túl határozottan is – vezet és szervez. Gyakran előfordul, hogy nem veszi figyelembe, hogy a tagoknak a munkájuk mellett magánéletük is van.

De ezzel mindenki már az elején tisztában volt, és mivel mindenki szeretne előbb-utóbb főállásban is a zenéléssel foglalkozni, vállalják az áldozatot. Sokkal nehezebb feladat a próbák időpontjainak az egyeztetése, mivel nagyon sok más elfoglaltságot kell figyelembe venni. De Gábor, aki nagyon határozott és keménykezü személyiség, igyekszik legalább heti három-négy próbát és egy-két fellépést megszervezni.

6. Egész csoportos improvizáció + írásos anyag: heti menetrend

Egy próba végén vagyunk, vasárnap este. A tanár Gábor szerepében, ismerteti a következő heti menetrendet (a biztonság kedvéért, hiszen már mindent egyeztettek és benne van a közös naptárban is). Gábor nagyon határozott, keménykezü.

A tanár (szerepben) kirak egy lapot, amelyen látszik a zenekar adott heti menetrendje: hétfő este próba, 6-9-ig, kedd este koncert 6-tól, kb. fél 10-ig, szerda reggel próba 7-9-ig, szerda délután tévéfelvétel a városi tévében 15-18-ig, péntek este próba 7-10-ig, szombat délelőtt próba 9-14-ig.

7. Egész csoportos egyeztetés

Gábor a háta mögött *Üthenger*nek hívják a zenekar tagjai. Miért kaphatta ezt a nevet? (Rövid ötletgyűjtés.)

8. Kiscsoportos improvizációk

A zenekari szekcióknak megfelelő kiscsoportok jelenítsenek meg egy-egy rövid szituációt, amely miatt Gábor rászolgált a gúnynevére!

9. Egész csoportos improvizáció – tanári szerepbelépéssel

A zenekar tagjai a keddi esti koncert után ott maradtak még egy kis beszélgetésre a pubban, ahol játszottak, és azon gondolkodnak, hogy hogyan ünnepeljék meg, ha elkészül a lemez, és hogy vajon milyen fogadtatása lesz. Vajon hol fognak tartani egy év múlva?

10. Telefonbeszélgetés

A tanár által játszott zongoristának egyszer csak megcsörren a telefonja, felveszi, és az első néhány mondat alatt egyre idegesebben és egyre hangosabban beszél, a végén már üvölt.

- Szia, Gábor!
- Aha, itt, iszogatunk, dumálunk.
- Ja, mindenki.
- Micsoda? Mikor?
- De nekem az nem jó.
- Beírtam a közös naptárba kb. egy hónapja.
- Nem, nem tudom megoldani.
- Gábor, a nagymamám 90. születésnapjára ebédjét nem fogom lemondani.
- Mondom, hogy nem!
- Kezd elegendő lenni abból, hogy képtelen vagy megérteni, hogy van magánéletünk.
- Már elgondolkoztam rajta én is!
- Erről nincs mit megbeszélünk! Nem érek rá, és kész.
- Milyen következményei?!
- Hívj csak, nem fogom meggondolni! Szia!

A beszélgetés után még 1-2 percig továbbmegy a jelenet: a feldúlt zongorista kifakad, hogy mennyire elege van ebből a zsarnoki vezetésből, és komolyan elgondolkodott rajta, hogy ott fogja hagyni az egészet.

11. SMS

A zongorista kap egy sms-t Gábortól: „Most esik le, mi az, hogy ti egy kocsmában vagytok?!?! Mindenki AZONNAL hazamegy, és holnap kipihenten érkezik a próbára!!! Fél 8-kor kezdünk, SENKIT nem akarok ásitani látni!” Átfutja, majd odaadja egy társának, hogy olvassa fel a többieknek.

Érdemes valóban megírni ezt az üzenetet a tanár telefonjában, Úthenger feladótól.

12. Egy mondat

Az üzenet felolvasása után mindenki egy mondatban fogalmazza meg, hogy legszívesebben mit válaszolna Gábornak.

A nyomdafestéket nem tűrő szavakat sipolással lehet jelezni.

13. Egész csoportos szerepjáték

Másnap reggel a próbán. A zongorista és Gábor még nem érkeztek meg. A tanár elindítja a játékot ezzel az instrukcióval, egy-két percig hagyja játszani a csoportot, majd Gábor szerepében megérkezik, rettenetesen idegesen, és lehordja az egész társaságot, amiért felelőtlenek, nem veszik komolyan a munkát, ezzel a hozzáállással ő hiába dolgozik bármennyit, soha nem fognak semmit elérni stb. Provokatív kérdéseket is feltesz, hogy a csoportot is szóra bírja, például: „Mi volt ez a tegnap este?” „Hogy gondoljátok ezt?”

Addig provokálja a csoportot, amíg meg nem fogalmazódik, hogy mi a probléma, vagy valaki valamilyen drasztikus megoldást nem vet fel (pl. kilép a zenekarból, vagy a zenekar feloszlása).

14. Megbeszélés

Amikor valami drasztikusabb megoldás előjön, Gábor taktikát vált, és megbeszélést kezdeményez. Kéri, hogy mindenki mondja el, mi a gond, van-e más is, aki ki akar lépni stb. Kemény, és nem adja magát könnyen, de valamilyen szinten meggyőzhető. Pont olyan mértékben nyitott a kompromisszumra, hogy még éppen ne adja fel a csoportot, de nagyon nehéz dolguk legyen.

Igyekszik úgy irányítani a beszélgetést, hogy valamilyen megállapodás szülessen közte és a zenekar között arról, hogy miként tudnak tovább működni.

15. Kiscsoportos jelenetek

Megállapodtak tehát valamiben a további működés kapcsán. Azonban a mindennapok nem mindig ilyen egyszerűek. Olyan jeleneteket nézünk meg, amelyekben a tagoknak ki kell állniuk magukért Gáborral szemben, és a megállapodás alapján ez módjukban is van.

Négy kiscsoport az alábbi négy helyzetről készít jelenetet:

- Gábor ismét beleavatkozik a magánéletükbe – hogyan reagálnak?
- Gábor egy próba elején indokolatlanul veszekszik a zenekarral, amiért nem megfelelően állnak a munkához – hogyan reagálnak?
- Gábor az utolsó pillanatban beszervez egy próbát, pedig már jó előre megegyeztek a menetrendben – hogyan reagálnak?
- Gábor (ismét) megpróbál beleszólni a szórakozásukba (meddig maradnak egy szórakozóhelyen este) – hogyan reagálnak?

A jelenetek módosíthatóak/módosítandóak azok alapján, amit a játzók megfogalmaztak problémaként, és Gábor megígérte, hogy odafigyel rájuk.

16. Egész csoportos egyeztetés szerepben

Mindenkitől egy mondatot kérünk: szerepben, a zenekar tagjaként formáljunk véleményt arról, hogy mi lesz a sorsa ezek után a zenekarnak!

A buli

Hettingerné Horváth Beáta

Csoport: 8-9-10. osztályos gyerekek, 25 fő, volt már drámafoglalkozásuk

Helyszín: tanterem, szélére tolt padokkal, körbe rakott székekkel

Idő: két tanítási óra

Eszközök: íróeszközök, színesek, feladatlapok, egy naptároldal, csomagolópapír, tábla, kréta

Tanulási terület: igazodás a kortársakhoz, felelősség, bizalom, a megrendült bizalom helyreállítása, az alkohol hatása viselkedésünkre

Fókusz: Meddig mehet el egy 16 éves lány, hogy jobban megfeleljen a kortársaknak?

Történet: Egy 16 éves lány, akinek a szülei először utaznak el egy hétre úgy, hogy egyedül hagyják őt, az osztálytársai rábeszélésére titokban bulit rendez. (A játzók a főszereplő Evelin, továbbá Evelin családtagjainak és osztálytársainak szerepébe léphetnek a játék során.)

1. Narráció

A történetünk főszereplője Evelin, aki tizedikes egy pécsi gimnáziumban. (Ha éppen Pécsen játszunk a drámaórát, akkor válasszunk más helyszínt! Például Gyórt vagy Szegedet.) Édesapja orvos, sebész a pécsi klinikán, édesanyja egy bankban dolgozik középvezetőként. Másfél éve költöztek jelenlegi lakhelyükre.

Evelinnek jó a kapcsolata a szüleivel, de mostanában többször vitatkozott velük, mert szerinte túlzottan szigorúan fogják. A legtöbbször hamarabb haza kell érnie, mint osztálytársainak, illetve nem engedik el szórakozóhelyekre. Van egy húga, Zsófi, aki mindig is felnézett rá.

A gimnáziumban jól tanul, elsősorban az irodalom és a történelem érdekli. Tavasszal egy országos szépkiejtési versenyen 3. helyezést ért el.

Evelin visszafogott lány, de néha irigyen nézi a szabadabban és szabadosabban élő osztálytársait. Kiváló tanulmányi eredménye van, és a tanárok is kedvelik a szerény, illedelmes lányt.

Három hónapja jár Bálinttal, aki most fog érettségizni és a műgyetemre készül.

2. Naplók, levelek, újságok, üzenetek

A tanár közli a játzókkal, hogy Evelin naplót ír, amelynek egy-egy részletét megkapják – ehhez a játzók szabadon négy csoportot alkotnak. A bejegyzések egy napon készültek. A naplórészlethez minden csoport kap egy kérdést is. A tanár megkéri a csoportokat, hogy beszámolójukban olvassák fel a kapott naplórészletet és ismertessék a kérdésre adott válaszukat.

a) Anyáék már nagyon készülnek az utazásra. Illetve főleg anya, mert apa egyfolytában benn van a klinikán, vagy itthon is az orvosi lapokat bújjá – a dolgozószobájában. Ennek a szobának örül leginkább az új házban. Persze rájuk fér a pihenés, és különben is, huszadik házassági évfordulójuk lesz.

Anyával ma voltunk a plázában is, vett két nyári ruhát, meg egy strandkendőt. Zsófi és én is kaptunk egy-egy pólót. Láttam egy oltári jó ruhát is, de szerintem kitérne a hitéből, ha azt kérném tőlük a születnapomra. Na, jó, lehet, hogy kicsit rövid és kivágott. De a többiek simán felvonnák. Apa ma is csak későn ért haza, persze hullafáradtan. Milyen jó volt régen, amikor még nem volt vezető főorvos, és rengeteget játszott velünk, és úgy tudott mesélni, mint egy jó színész.

Milyen Evelin kapcsolata a szüleivel? Mi az, ami a leggyakrabban okoz/okozhat problémát közöttük?

b) A suliban ma meséltem a csajoknak, hogy két hét múlva elutaznak a szüleim. Erre már rögtön tippetek adtak, hogy mi mindent kellene csinálni. Hiszen addigra végre kitör a vakáció! A következő szünetben aztán már nem volt érdekes a téma, mert megkeresett a diri, hogy mondanék-e verset az évzárón. Én szívesen tanulok verset, csak olyan ciki, ha azt gondolják a többiek, hogy én ezzel akarok bevágódni a tanároknál.

Milyen kapcsolatban van az osztálytársaival? Milyen lehet a státusza az osztályban?

c) Rengeteget kell tanulni az év végi dogákra. Holnap trükk kémiaából, ott már nincs esélyem az ötösre, úgyhogy inkább a holnaputáni matekra tanultam többet, ott még simán összejöhet az ötös. Így csak 3 négyesem lenne: kémiaából, rajzból és tesiből. A kémiaért apu haragudni fog de segíteni persze nincs ideje. A rajzon és a tesin nem fog problémázni, tudja, hogy egyszerűen béna vagyok, ezek Zsófinak fényvévekkel jobban mennek. Ha kirándulunk a közeli hegyekben, persze, mostanában csak ritkán, akkor engem mindenhova úgy húznak tolnak fel. Viszont matekból hétvégén is én segítettem Zsófinak. Egyébként úgyis a magyarral és a történelemmel akarok majd valamit kezdeni.

Milyen tanuló Evelin? Mi újat tudtunk meg a családi kapcsolatairól?

d) Az előbb üzent Bálint a Facebookon, jó lesz holnap egy kicsit együtt lenni suli után. Szegénynek nyakán van már az érettségi. Olyan jó, hogy bármiről lehet vele beszélni, szereti a színházat is. Nemcsak kockul a gép előtt valami hülye játékkal. Anyunak már meséltem róla, egyből ellátott tanácsokkal. Ha tudná, hogy egyes osztálytársaim mi mindenről beszélhetnének!! Apának még nem mondtam meg, valahogy nem volt még rá alkalom.

Mi derül ki Evelinről? Milyennek látjátok Bálintot és Evelin hozzá fűződő kapcsolatát? Vajon mit és mennyit tud erről a kapcsolatáról a család – mindez mit árul el Evelin és a család viszonyáról?

3. Közös rajzolás, kiscsoportos munka

A játsszók az előzőleg kialakult négy csoportban maradnak. A csoport egy-egy tagja húzza ki a rájuk eső feladatot.

- Rajzoljátok le, hogy milyen házban élhetnek Evelinék! A naplóból kiderült, hogy másfél éve laknak itt, illetve ismeritek a szülők foglalkozását. Tudjuk azt is, hogy a pécsi hegyoldalon lévő telken régebben az anyai nagyszülőknek volt egy kis hétvégi háza, ide építkeztek. Lett mindenkinek külön szobája, sőt egy dolgozószoba is. A teraszról gyönyörű a kilátás a városra. A kertet még nem sikerült rendezniük.
- Rajzoljátok le, hogy milyennek gondoljátok Evelin ruhatárának jellemző darabjait, amelyeket hétköznapokon, illetve családi ünnepeken vagy barátokkal közös estéken hordhat!
- Töltsétek ki Evelin naptárját egy hétre! Milyen elfoglaltságai lehetnek iskolán kívül, illetve hétvégén? Gondoljatok a különórakra és a szabadidős elfoglaltságokra is!
- Milyen Evelin kapcsolata az anyukájával/apukájával/húgával/Bálinttal? Állóképekben jelenítsétek meg! Ezekben az egyik szereplő természetesen mindenhol Evelin.

Kérjük a résztvevőket, hogy minden esetben vegyék figyelembe az eddigiekben bekerült információkat! Az elkészült rajzokat, a naptárt, illetve az állóképeket a csoportok bemutatják egymásnak és elmondják, hogy miért ilyennek ábrázolták.

4. Szerep a falon

Az eddigiek összefoglalásaként felírjuk a táblára vagy egy nagy papírlapra az Evelinről megtudottakat.

Az osztályban elfoglalt helyéhez használhatunk egy céltáblához hasonló ábrát: koncentrikus körök, legalább három. Hol helyeznétek el ezen az ábrán Evelint és miért ott?

Feltehetőleg a csoport tagjai sem gondolják majd peremhelyzetűnek, de várhatóan nem is sorolják az osztály „magjához”.

5. Narráció

Evelin úgy érzi, hogy jó lenne a szülők távollétét (mint alkalmat) kihasználni egy kicsit. Azon gondolkodik, hogy mit tervezhetne arra a hétre, suli már úgysem lesz, teljes a szabadság. Bálint nem fog ráérni, ő akkor érettségizik. Jó lenne valahogy közelebb kerülni az osztálytársakhoz!

Szerintetek mit találhatna ki Evelin? Milyen tervvel szerezhetne nagyobb népszerűséget az osztályban?

A 14-16 év közötti résztvevők biztosan behozzák a buli ötletét. Ha nem, a tanárnak erre felé kell irányítani a beszélgetést – és a játék átolvad a következő pont szerinti tevékenységbe...

6. Érvek és ellenérvek

Evelin némi tépelődés, vívódás után úgy döntött, hogy belemegy a buli szervezésébe. A tanár arra kéri a játékosokat, hogy Evelinként gondolkodva próbálják a legfontosabb érveket és ellenérveket felsorakoztatni: azokat, amelyek a döntése mellett és ellen szólhattak. Válasszuk ki a felmerülő javaslatok közül azt az érvet is, amelyik a legfontosabb volt a buli megtartása mellett, aminek hatására meghozta a döntést...

Lehetséges, hogy a játékosok azt mondják, hogy nem volt ilyen, hanem a sok kisebb jelentőségű érv együttes hatására döntött.

7. Bevásárló lista és a jó buli kellékeinek felírása

Evelin Zsófi-val, a húgával megbeszéli, hogy átmegy az unokatestvérükhöz, úgyis tervezték már, hogy egyszer ott alszik. A bulira nem egyedül akar felkészülni, hanem az osztálytársai segítségével, akiket meghívott. Alkossunk négy csoportot! Arra kérjük őket, hogy írjanak 4-5 tételből álló bevásárló listát arról, amit be kell szerezni, illetve találják ki, hogy mivel tudnak még hozzájárulni a jó hangulathoz! Ezt jól láthatóan felírják – vagy egy-egy csomagolópapírra, vagy minden ötletet külön lapra.

A négy csoport listáit (vagy a lapokat) egymás mellé helyezzük (amennyiben megoldható, akkor felragasztjuk), majd látva, hogy milyen közös pontok vannak benne, és mik a különbségek, megbeszéljük, hogy mi az, ami egy jó bulihoz mindenképpen kell, mi az, ami elengedhető.

Ha esetleg egyik csoport sem ír fel alkoholt, akkor egész csoportban keressünk választ arra a tanári kérdésre, hogy miként kerülhetett a bulira meglehetősen sok belőle, ki hozhatta, milyeneket és mennyit. Ez a kérdés feltehető a folytatásban szereplő állóképek között is – a bulit nyitó, indító képek valamelyike után.

8. Állóképek a buliról

Az egész csoport együtt dolgozik. Beépített szereplő bújik Evelin bőrébe. A tanár vele előzetesen megbeszéli, hogy a játékosok által megjelenített állóképek sűrűjében legyen.

Narráció: Képzeld el, hogy már ott vagyunk Evelinéknél! Már elkezdtek gyülekezni, a buli előkészületeinél tartotok. Rövid megbeszélés után jelenítetek meg erről egy állóképet!

Már szól a zene, a megterített asztalok tele vannak ennivalókkal, innivalókkal, már mindenki megérkezett, most kezd beindulni a buli. A tanár elszámol tízig, közben a játékosoknak ehhez az információhoz igazodva kell újabb állóképet alkotniuk.

Hajnal van, a buli végén vagyunk – az előzőhöz hasonlóan a tanár tízig számol, a csoportnak addig újabb állóképet kell alkotnia.

9. Üzenetek

Narráció: A bulin készült képek, videók közül több felkerült a Facebookra. Néhányat ezek közül nemcsak az osztály zárt közösségébe, hanem a bárki számára hozzáférhető oldalon is elhelyeztek. Többen meglepődve, döbbenet nézik a képeket, olyanok is, akik ott voltak, és olyanok is, akik nem.

Milyen kommenteket írhattak a képekhez? A játékosok a képekhez írnak Facebook-stílusú kommenteket. Négy csoportban dolgoznak.

Az egyik csoport Bálint nevében, a másik csoport Zsófi nevében, a harmadik csoport olyan osztálytársak nevében ír, akik nem voltak ott a bulin, a negyedik csoport privát üzenetben az édesanya nevében fogalmaz meg egy-két mondatot. A csoportok azt, hogy melyik Evelinhez közel álló személy/személyek nevében kell írniuk, borítékban kapják meg, az alábbiak leírásával:

1. Olyan osztálytársak nevében íratok Facebook-üzeneteket, kommenteket, akik nem voltak ott a bulin! Ők látják a mindenki számára elérhető képeket és az osztály zárt csoportjába felrakott fotókat is.
2. Az anya nevében íratok privát Facebook-üzenetet Evelinnek! Ő a mindenki számára elérhető képekből lát párat, de még nyaral.
3. Bálint nevében íratok Facebook-üzenetet/kommenteket a nyilvánosan elérhető képekhez!

4. Zsófi nevében írjatok Facebook-üzenetet/ kommenteket a nyilvánosan látható képekhez!

Ezeket felolvassák egymásnak. Megvitatjuk, hogy az előző állóképekhez képest mi történhetett még a bulin, mi látható a képeken, mihez fogalmazták meg a kommenteket, üzeneteket.

10. Állókép csoportokban

Az előző üzenetek megírásakor elképzelt fotókat jelenítsétek meg a csoportokban maradva. A tanár azt kéri a csoportoktól, hogy minden képen jelenjen meg Evelin!

Rövid megbeszélés után a csoportok külön-külön bemutatják az általuk elképzelt fotót.

Megbeszéljük, hogy mit látunk, mi történhet abban a pillanatban, mit csinál Evelin.

11. Gondolatkövetés

Mindegyik csoport egyszerre újra megmutatja az előbbi állóképet. A tanár megkéri a játszókat, hogy mondják ki, hogy ők, akik ott voltak, mit gondolnak így utólag az eljátszott pillanatról. A játszóik között sétálva, akinek a tanár megérinti a vállát, az mondja ki hangosan a gondolatát.

12. Párokban eljátszott szituáció

Evelinnek másnap két emberrel kell találkoznia. Délelőtt hazajön Zsófi, délután pedig eljön hozzá Bálint. Tudjuk, hogy mindketten látták a Facebookra felkerült képeket. A tanár arra kéri a játszókat, hogy alkossanak párokat és vagy a Zsófival vagy a Bálinttal való találkozást első 6-8 mondatát próbálják meg eljátszani. A pár egyik szereplője minden esetben Evelin.

13. Véletlenül meghallott beszélgetés

A buliról az interneten keresztül, a képeket látva értesült az édesanya is, ahogyan azt hallottuk is, rövid privát üzenetben reagált is rá. Még hazaindulás előtt telefonon beszél a legjobb barátnőjével, akinek Evelinnél 3 évvel idősebb lánya van. Az alábbi részletet ismerjük a beszélgetésből:

- Tanácstalan vagyok, nem is értem, hogy tehetett ilyet. Ha legalább szólt volna előre!
- Hát Fanni ilyet nem csinált, ő más dolgokkal akasztott ki annak idején. De mára már rendeződtek ezek a dolgok.

14. Fórumszínház

A játszóik a szülők hazaérkezése utáni az első négy szemközti találkozást és beszélgetést játsszák el az édesanyával!

Az édesanya szerepében a tanár lesz, a játszóik kiválasztják az Evelint megjelenítő tanulót, és felkészítik őt a beszélgetésre.

A párbeszéd egy tappsal bármikor megállítható, és további instrukciók adhatók.

15. Reflektálás

Egy széket külön teszünk a többiektől.

Narráció: Evelin túl van a beszélgetésen Zsófival, Bálinttal és már az anyukájával is. A szobájában, az ágyán heverve gondolkodik, hogy megérte-e.

A tanár arra kéri a játszókat, hogy a külön tett székre ülve Evelinként mondják el egymásnak, hogy mi járhat a fejében. A székre szabadon leülhetnek egymás után, akár többször is.

Miénk itt a tér

Sík Frida

A drámaóra időtartama: 90 perc

A csoport jellemzői: A tervezet egy 18 fős osztályközösségnek készült, tagjai 17-18 évesek. Ősztől többségük önálló életet fog élni, főiskolákon, egyetemeken fognak tanulni. Vannak zárkózottabb tanulók is az osztályban, klikkesedés is jellemző. Az osztálynak van drámás előképzettsége: kéthetente egyszer 2x45 percen keresztül van az iskola keretein belül drámaórájuk. (Hasonló drámás előképzettségű csoportoknak ajánljuk a játékot.) Szociális helyzetük nagyon különböző, vannak nagyon jómódú családból származók és vannak, akik olyan családból valók, ahol a bevételek szinte egészét a gyermek nevelésére, iskolázottságára fordítják.

Cél: hogy belegondoljanak a tanulók abba, hogy mindenkinek megvan a maga kis élete is, amiről nem biztos, hogy van tudomásunk. És nem biztos, hogy el kell ítélnünk valakit, ha más gondolatai vagy cselekvései vannak. További célom, hogy a közösségben való létezéssel foglalkozzunk, valamint a közösségen belül az egyéni vágyak, viselkedések kezelésével.

Feltételek, körülmények: A foglalkozás nem igényel speciális teret, bármely teremben játszható, ahol a székek, a padok, szükség esetén más berendezések eltolhatóak. (Ha van rá lehetőségünk, akkor egy nagyobb üres termet válasszunk játéktérnek, ahol a résztvevők szabadabban, könnyebben mozoghatnak.)

Kellékek: székek (ahány játzó van)

Eszközök: (karton) papírok, tollak, filcek, szerepkártyák (lásd Melléklet)

Tanulási terület: csoport- és társismeret, tolerancia, konfliktushelyzetek kezelése

Téma: egymásra utalt, zárt közösség egyik lány tagja félreértésbe, félreérthető helyzetekbe keveredik

Történetváz: A történet napjainkban, egy budapesti háromszintes házban játszódik, ahol egyetemisták közös albérletben élnek. Napi rutinjuk, szokásaik kialakultak, és látszólag jól ismerik egymást. Dorina, a lakóközösség egyik tagja. Ő találta a házat, ő hozta létre ezt a közösséget, ő gyűjti a havi bérleti és rezsidíjat, melyet ő rendez a főbérelővel. Egy napon Dorina háromhetes tanulmányi útra megy, nem elérhető, a pénz pedig nem érkezett meg a főbérelőhöz. A ház szintfelelősei lakógyűlést hívnak össze, mivel holnaptól kikapcsolják a villanyt, amennyiben nem kerül a főbérelőhöz a pénz. Mi történt Dorinával és hogyan kezelik a lakók a kialakult helyzetet?

Fókusz: Mit tesz egy közösség, ha egy tagjuk (a jelek szerint) cserbenhagyta őket?

Keret: A játzók egy lakóközösség tagjait jelenítik meg.

Ha a fentiekben jelzettnél kevesebb idő áll rendelkezésre, akkor a foglalkozás a „kihagyható” jelölésű részek nélkül is játszható (a tervezetben kettő ilyen található).

1. Tanári narráció

A mai történetünk egyetemistákról szól. Most kerültek a fővárosba, s mindannyian albérletet keresnek. Magyar szakos bölcsészek, jogászok, informatikusok. A gólyatáborok során már volt lehetőségük megismerni egymást a diákoknak, átjárás is van némileg közöttük (vagyis az egyes szakok képviselői közül páran ismerik egymást régről).

A tanár a következő kérdések megvitatását ajánlja fel a játzóknak:

- Miben különbözhet egy egyetemista élete a középiskolások életétől?
- Mitől lesz vonzó egy albérlet számotokra? Az egyes szakokra járóknak vajon milyen egyéni igényeik lehetnek? *(Ez a későbbiek folyamán fontos lehet az albérletben.)*
- Miért választhatják az albérletet a kollégium helyett? *(Ha nem merül fel, a tanár előhozhatja, hogy nem kap automatikusan mindenki kollégiumot, ahhoz egy sor feltételnek meg kell felelni. És néha még úgy sem, ha megfelel...)*

2. Tanári narráció

Egy internetes portálon találtak egy felhívást, amiben egy Dorina nevű lány magyar szakos bölcsészeket, jogászokat és informatikusokat keres egy háromszintes ház egy-egy szintjére.

Érdeemes lehet a gyerekek által összeszedett információk alapján rögtönözni a felhívás szövegét.

A felhívás annyira kecsegtető, hogy úgy döntenek, kiveszik a házat.

3. Szerepfelvétel

Szerepkártyák kihúzását ajánlja fel a tanár a tanulóknak (például egy kalapból). A kártyákon jelölve van, hogy ki melyik csoporthoz tartozik (informatika, magyar, jog) és ki milyen tulajdonsággal rendelkezik. A tanár kéri a játzókat, hogy tüzzék ki magukra a kártyákat és csoportonként foglaljanak helyet. Felhívja a játzókat figyelmét arra, hogy innentől kezdve a szaknak megfelelően gondolkodva próbáljanak részesei lenni a játéknak, majd kéri őket, hogy egy gyors körben mondják el a kapott információkat magukról, valamint egy plusz információval egészítsék ki azt (hobby, kedvenc időtöltés, miért erre a szakra jelentkezett stb.).

A kártyákhoz hozott információkat a tanár feljegyezteszheti a papírra. A kártyák a mellékletben megtalálhatók.

Ezután a játzókat szintfelelősöket választanak az egyes szintekre.

4. Közös rajzolás – kihagyható konvenció

A három csoportnak a tanár kartonlapot/csomagolópapírt biztosít és elmondja, hogy ez a ház háromszintes, és a csoportok megálmodhatják saját szintjüket. Alul a magyarosok, középen a jogászok és a felső szinten az informatikusok rendezkednek be. A tanár elmondja, hogy minden szinten 50 nm áll rendelkezésükre, melyből szobákat alakíthatnak saját elképzeléseiknek megfelelően, de a tanár felhívja a játzók figyelmét arra, hogy jól gondolják meg, hogy inkább kisebb szobába, de egyedül vagy nagyobb szobába és többen képzelik el életterüket. Dorina (kis) szobája már be van rajzolva, hiszen ő már beköltözött. A szintfelelősöket kéri a tanár, hogy koordinálják csapatukat.

A kontextusépítés ezen konvenciója idő szűkében kihagyható, de ha időnk engedi, akkor úgy gondolom, hogy a mélyítés szempontjából jól jöhet majd. Később – ha felmerül ez a játzóknak, akkor – az albérlés elhagyásának tétje nagyobb lesz, mivel ők alakították ki életterüket, valamint sokkal közelebb érik magukhoz az albérlést.

5. Házi rend

A tanár Dorina szerepébe lépve a jogot tanulók közül kilép, majd üdvözlözi a többieket. Elmondja, hogy miért találta ki ezt az együttélési formát és elmondja, hogy a havi albérlési díjat, minden hó 5-ig neki kell leadni, ő tartja a kapcsolatot a főbérlővel és megilleti a jog arra, hogy ha együttélési probléma merülne fel, akkor a végső döntés az ő kezében van, tehát el is küldhet egy lakót az albérlésből. Mivel nem szeretné, hogy ez előforduljon, írt egy szabályzatot, amit felolvas és kéri a társaságot, hogy a közös együttélés szabályaira vonatkozóan vitassák meg és akár egészítsék ki egy-egy plusz szabállyal saját szakjuknak megfelelően.

- A saját dolgaimat rendben tartom: szoba, saját polcok a közös helységeken is.
- Mások dolgait tiszteletben tartom: mások életterét, eszközeit, közös helységeken lévő dolgait (pl.: mások ételei).
- Vendégeket bármikor hívhatok, de vizsgaidőszakban egyeztetés szükséges.
- A havi rendszeres lakógyűléseket egyéb elfoglaltságaim terhére is minden esetben előnyben részesítem.

A tanár Dorina szerepében kéri a játzókat, hogy saját ötleteikkel egészítsék ki a szabályzatot (szintenként egy-egy ötlet), gondoljanak a szakjuknak megfelelően szükséges szabályokra is, úgyhogy a három csoport külön-külön vonuljon el és beszéljék meg a számukra fontos szabályokat.

Például: jogászok a könyvespolcaik tiszteletben tartását helyezik előtérbe, informatikusok a savszélesség fontosságát említik meg, magyarosoknak a közösségi tér hetente egyszer kell, mert felolvasóestek lesznek stb. Mindenképp olyan dolgot kell keresniük, amely a szakjuk szerint fontos lehet, illetve ezek közül célszerű a legfontosabbat kiemelteni a játzókkal.

A tanár Dorina szerepében határozott legyen, és a precizitás mintaképét próbálja megformálni!

Dorina a megbeszélés után közli a többiekkel, hogy ő minden pénteken délután elmegy és vasárnap este érkezik meg. A szobáját mindig zárni fogja, a kulcsot természetesen az albérlésben hagyja, de tartsák tiszteletben saját életterét.

6. Kiscsoportos improvizáció

A tanév második félévében vagyunk. A tanár a három csoport megtartásával jelenetek elkészítését kéri a játzóktól, melyben betekintést nyerhetünk a közösség életébe oly módon is, hogy nemcsak feszültségmentesen telhetett el az a több mint fél esztendő, amióta együtt laktak, és bizony voltak olyan pillanatok, amikor Dorinához fordultak és szükség volt az ő döntésére. A tanár jelenetek előkészítésére kéri fel a játzókat és a jelenetek megbeszélése után Dorina szerepében vesz részt az egyes csoportok játékában.

- Jogászok: Olyan jelenet kitalálására kéri őket a tanár, amikor a főbérlővel szeretnének beszélni valamiért és kéri Dorinát a közvetítésre (például *leöntötték a falat és festeni kell*). Ez a jelenet egy hétfői napon történjen!
- Magyarosok: Valamilyen egymás közti probléma felmerülése végett volt szükség Dorinára. Ez a jelenet egy szerdai napon történjen!
- Informatikusok: Szeretnék, ha Dorina a hétvégén nem menne el és velük bulizna egy valamilyen esemény kapcsán. Ez a jelenet egy péntek reggel történjen!

A játzó megbeszélést tartanak a jelenetekről, majd ezután kerülnek bele az improvizációba. A tanár Dorinaként azt képviseli, hogy problémás helyzetekben Dorina nagyon fair mindenkivel szemben és próbálja a lehető legjobb megoldást keresni. A játékából láthatjuk azt is, hogy Dorina egyre fáradtabb: próbálja tartani magát, de ez nem mindig sikerül. A hét elején türelmes és gyorsan megtalálja a megoldást.

dást a felmerülő problémára, barátságos is. A hét közepén már gondolkodik és kicsit fáradtabb, türelmetlenebb. A hét vége felé pedig már ingerültebb Dorinát játszik a tanár, beleférhet az is, hogy „kiakad a többiekre”.

A tanár a játék után a látottak megvitatását kezdeményezi:

- Láttunk három jelenetet. Mit vettetek észre?
- Miért viselkedett így Dorina? Mi lehetett az oka? Mi történhetett?

A tanár a játékosok figyelmét az eseményekre irányítja, de próbálja emlékeztetni őket arra is, hogy Dorina egyébként egy jó menedzser, mert a problémákat megoldotta.

7. Tanári narráció, majd véletlenül meghallott beszélgetés tanári szerepbelépéssel

A szokásos minden hónap első hétfőjén történő lakógyűlés napján vagyunk. Tudjuk, hogy Dorina nem nagyon bulizik velünk. Hétfőig mindig eltűnik, és amikor visszajön, akkor szemmel láthatóan jobban néz ki. Ő tartja a kapcsolatot a főbérlővel, akit mi nem ismerünk. A főbérlőnek is csak a szintfelelősök telefonszáma van meg, de még sohasem hívta őket. Úgyhogy ezek szerint Dorina biztos jól végzi a dolgát.

A társaság már egy éve együtt él és a havi 30 ezer forintot (20.000 albérleti díj, 10.000 rezsiköltség) mindenki kifizette ebben a hónapban. Jelenleg a társaság minden tagja megérkezett és Dorina (tipp-topp állapotban) kezdi a lakógyűlést. A tanár megkéri a játékosokat, hogy helyezkedjenek bele a szituációba – ő mint Dorina érkezik majd.

(Előzetesen a tanár egyeztetett az egyik játékosal: megkérte, hogy ha mint Dorina befejezte a mondanivalóját, akkor vigye neki oda a telefonját, amit a fürdőben hagyott, és mondja azt, hogy a főbérlő keresi, és a pénzügyekről szeretne vele beszélni.)

A tanár Dorina szerepében a lakógyűlésen a precizitás mintaképét formálja meg. Például emlékezteti az informatikusokat, hogy szerdán pár óráig nem lesz internet, felhívja a figyelmüket arra, hogy XY-nak a héten lesz a szülinapja, de ma Z névnap van, úgyhogy tapsolják meg Z-t stb.

Dorina átveszi a telefont a felkért játékostól:

„Jó napot! Igen, tudom, elnézést kérek, még nem volt rá időm. Igen, mindenki befizette már, semmi gond. Megvan a pénz, mondom, csak most sok dolog van a suliban is, szóval minden összejött. Tudom, hogy elutalhattam volna, de sajnos az internet is elment. Igen, megígérem. Köszönöm szépen. Viszonthallásra!”

Dorina leteszi a telefont. Visszatér a közös dolgokra, mintha mi sem történt volna. Ha a játékosok felhozzák a telefonbeszélgetésben hallottakat, akkor kicsit zavarban van, de gyorsan hárit és határozottan megnyugtat mindenkit, hogy ő tartja a kapcsolatot a főbérlővel és eddig is minden rendben ment, emlékezzenek vissza, hogy volt olyan, amikor ő húzta ki őket a bajból. Még ma este el fogja utalni a pénzt, semmi gond nincs, csak sok dolga volt az utazás előtti időszakban, mert igen, holnap elutazik egy európai körútra, de még utazás előtt biztosan utalni fogja a pénzt.

A tanár (aki a történet gazdája) természetesen tudja, hogy mi a helyzet Dorinával. És ez a tudás kell, hogy meghatározza a szerepbeli cselekvéseit.

Dorina el – a tanár egy időre magukra hagyja a játékosokat.

8. Tanári narráció, gyerekek bevonása a sztoriba, nagycsoportos improvizáció (lakógyűlés)

Dorina elutazott 3 hétre, de tudjuk, hogy ígéretet tett arra vonatkozóan, hogy a pénzt kifizeti a főbérlőnek. Egy hét eltelt Dorina elutazása óta. A főbérlő telefonon felhívta a szintfelelősöket, akik egy lakógyűlést hívtak össze, mert komoly probléma van.

A tanár annyit mond a szintfelelősöknek, hogy a főbérlő nem tudja utolérni Dorinát, aki egy hete már elment a körútra, de az albérleti díj és a rezsiköltség nem érkezett meg a főbérlő számlájára. Azt kéri a szintfelelősöktől, hogy hívják össze a csoportjukat és beszéljék meg a helyzetet: a rezsiköltségben már 2 havi elmaradás is fennáll (Gyors fejszámolás után kiderül, hogy 2 havi rezsiköltség 19 főre, Dorinával együtt az – jelen állás szerint 380.000 Ft, egy havi albérlet ugyanannyi, így összesen 760.000 tartozása van a társaságnak, 380.000 Ft hiányzik a rezsikasszából!). A főbérlő hónap elejéig ad haladékoszt, de a rezsit most össze kell dobni a társaságnak, mert holnap már a villanyt is kikapcsolják, ha ez nem lesz befizetve.

9. Gondolatkövetés

A tanár egy pillanatra megállítja a jelenetet. Megkéri a játékosokat, hogy hangosan mondják ki azt, amit gondolnak, majd megkéri őket, hogy fogalmazzanak meg egy mondatot arról, hogy mit mondanának jelen pillanatban Dorinának!

Ez a konvenció a döntés előkészítéséhez szükséges: információkat ad arra vonatkozóan, hogy ki hogyan gondolkodik jelen pillanatban.

10. Vissza a lakógyűlésre

A tanár a lakógyűlés folytatására ad lehetőséget.

Kérdés, hogy a csapat miként reagál. Itt szét lehet menni kiscsoportokba akár; a lényeg, hogy a csapatnak valamilyen véleményt kell alkotnia a kialakult helyzetről. (Érdeemes visszahozni a korábbi szempontokat, ami miatt ez az alberlet igen fontos az itt lakóknak – olcsó, jó helyen van, kényelmes, jól felszerelt stb.)

A játékosok, ha szükséges, jelenleállítással egyeztethetnek még a tanárral. Itt jön képbe a társaság áldozata: hogy befizetik-e még egyszer a rezsit összegét. A tanár jelenleállítással emlékeztetheti a játékosokat arra, hogy ha nincs villany, akkor internet sincs. Dorina eddig ilyet nem csinált, lehetséges, hogy valami történt.

11. Kiscsoportos jelenetek

A tanár a szintek lakóitól külön-külön jelenetek létrehozását kéri, melyekben főzés, takarítás és tévénézés közben vannak. Természetesen a helyzet változatlan. Dorina még nincs otthon, a pénz nem került átutalásra. Hogyan telnek most napjai az egyes szinteken lakóknak?

12. Szembesítés

Eltelik a hátralévő két hét. Dorina megérkezik az „európai körútról” és a társaság hamar összegyűlik, hogy szembesítsék a történetekkel. Dorina szerepében a tanár érkezik. Elmondja, hogy egy bőrgyógyászati problémája volt, illetve egy daganata, ezért voltak kedélyingadozásai. Megvizsgálták a cisztát, jóindulatú daganat volt, megműtötte, ezért kellett, hogy legyen nála pénz, de végül nem költötte el, mivel szüleinek sikerült eladni az autót. Igazából csak addig akarta kölcsönvenni, amíg ezt az eladást sikerül elintézni. Esze ágában sem volt, hogy esetleg nem adná vissza, illetve oda a főbérlőnek, csak ezt kínosnak tartotta. Egyébként már át is utalta a főbérlőnek a pénzt, minden rendben van, a felmerülő kamatokat kifizeti. Dorina megkérdezi, hogy tudnak-e továbbra is bízni benne és mutat egy bizonylatot az átutalásról is. Elmondja azt is, hogy nem muszáj most válaszolniuk, rájuk bízta, de szeretné, ha ezt a kialakult helyzetet meg tudnák beszélni.

13. Kiscsoportos megbeszélés

A tanár összegzi az eseményeket és a játék folytatása érdekében kéri a három csoportot, hogy üljenek félre, beszéljék meg a kialakult helyzetet, minden lehetséges opciót figyelembe véve, átgondolva véleményeiket, összegezzék azt, amit most jelen pillanatban a csapatok tennének.

14. Lakógyűlés

Dorina kérésére a lakógyűlésre megérkeztek és a tényeket átgondolva elmondják érzéseiket Dorinának.

Nagyon fontos, hogy a történetet a játékosok irányítsák. Nem biztos, hogy egyértelmű döntés születik arra vonatkozóan, hogy mit tesz egy közösség, ha egy tagja cserbenhagyta őket.

15. Lezárás

A tanár megköszöni a figyelmet.

Melléklet

A tanár, ha a távoztatást szeretné erősíteni, akkor névkártyákkal más nevet is adhat az egyes tagoknak, de ez a rész úgy gondolom kihagyható, mivel a tulajdonságokkal és az egyes szakok felvételével is megtörténik a távoztatás. Saját nevüket használva egyszerűbb lesz számukra a játék.)

A tanár a következő kártyákat készíti el a játékosoknak a szerepfelvételhez:

A tanár kártyája (ő játssza Dorinát): az, hogy titokzatos és precíz, a játékában is megmutatkozik.

Jogász precíz

A játsszók kártyái

Informatikus hebehurgya, vicces	Magyar szakos bölcsészek Gondos	Jogász törvényt ismerő és tisztelő
Informatikus kreatív, sokoldalú és célratörő	Magyar szakos bölcsészek fantáziadús, sok verset ír	Jogász udvarias és igazságos
Informatikus okos, majdnem mindent fejből ki- számol	Magyar szakos bölcsészek ábrándozó, imád olvasni	Jogász haragtartó
Informatikus jóindulatú, önzetlen	Magyar szakos bölcsészek Tisztaságníániás	Jogász fontoskodó és talpraesett
Informatikus lelküismeretes és gyanakvó	Magyar szakos bölcsészek szerény és visszahúzóóó	Jogász félénk
Informatikus vállalkozó kedvű, nyitott	Magyar szakos bölcsészek őszinte és szókimondó	Jogász egyetértő

DePaul

Benkő Ágnes

Csoport: 13-14 évesek, 16 fő

Időszükséglet: 60 perc

Drámabeli előképzettség: A tervezet drámában jártas (játsszani szerető, és ezért a játékban fegyelmezett) csoportnak készült.

Fókusz: Vállalom-e a felelősséget a tettem következményeiért, ha azok súlyosak, és a jövőmre nézve meghatározóak lehetnek?

A 15. pontnál elképzelhető, hogy másfelé megy az óra, és nem marad „kétutas” a választás. Ha a résztvevők további érvényes lehetőséget hoznak be itt a játékba, és azt választják, akkor hagyom, hogy azon a vonalon menjen tovább az óra.

Keret: A legtöbb esetben Annie, a chicagói DePaul Egyetem elsőéves joghallgatója szemszögéből látjuk az eseményeket: Annie a szociális kapcsolatai és a jövőbeni előmenetele érdekében szeretne az egyetemi elit körhöz tartozni.

Természetesen az órában történeteknek a fantázia termékét jelentik, a névbeli egyezésen kívül nincs köztük a kitűnő chicagói egyetemhez.

1. Tanári narráció

A mai játékunk az Egyesült Államokban, Chicagóban játszódik a DePaul Egyetemen.

A tanár körbead képeket az egyetemről – esetleg kivetíti azokat. (Sok jó minőségű fotó lelhető fel a világ-

hálón az egyetem épületeiről.) A tanári szándék: azt az érzetet kell kelteni, hogy ez vonzó hely, jó lehet annak, aki itt, ilyen környezetben tanulhat.

A „DePaul” régi és nagy egyetem, ahol az események főszereplője, egy Annie nevű lány jogot tanul. Annie, a középiskolájából egyedülként került be egyetemre ösztöndíjjal. Kollégiumban él, a szülei pedig Kansasben laknak. Szeretném, ha most meghallgatnátok néhány rövid naplórészletet, amit ő írt!

2. Napló

Szeptember 12. – Most már teljesen berendezkedtem a kolizobában. A szobatársammal, Grace-szel keveset találkoztunk, mert ő filozófia szakra jár és állandóan a könyvtárban van. Most egy kicsit magányosnak érzem magam, hiányoznak a kansasi barátaim, és egyre nehezebb tartani velük a kapcsolatot. Viszont anyuval minden nap telefonálunk, vele mindent meg lehet beszélni... ☺

Október 3. – Ma elhatároztam, hogy megpróbálok beszélgetni azokkal a lányokkal, akik mindig külön ülnek. De eléggé elutasítónak tűntek, úgyhogy mégsem mentem oda. Azt hallottam, hogy ők gyerekkortól a legjobb barátok, a szülei is ügyvédek, ők is annak készülnek, ahogy én is... Tök jó lehet velük lógni.

Utóirat: megtudtam a titkos nevüket is: LAWERS. Azt hiszem, ez valamiféle klubszerű dolog. Vajon hogyan lehet bekerülni?

November 10. – A kávézóban ma végre odaültem az egyik lányhoz a Lawers-ből, és tök jót beszélgettünk!!! :D Jólesett, amikor azt mondta, eddig is nyugodtan odamehettem volna hozzájuk beszélgetni. Azt érzem, most már minden sínen van!

3. Szerep a falon

Annie külső, belső tulajdonságainak gyors rögzítése az eddig megtudottak alapján.

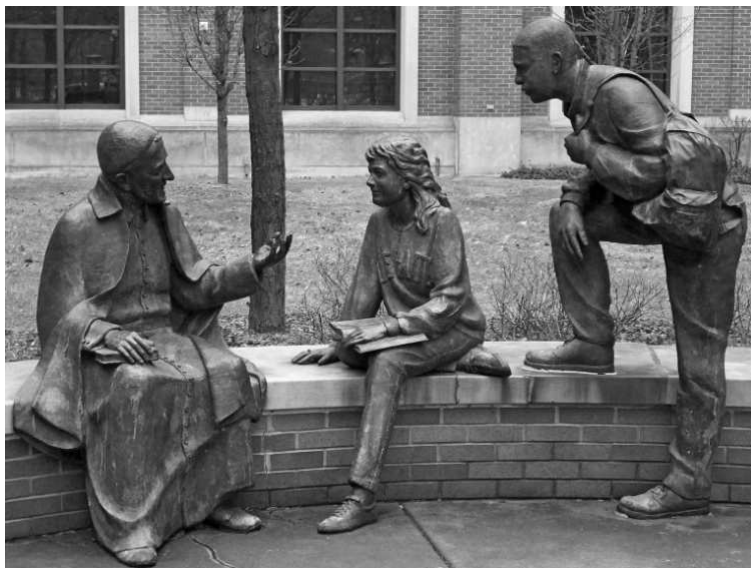
4. Gondolatkövetés + mikrojelenet: Annie a kávézóban

Alakítsunk három csoportot! A csoporton belül beszéljétek meg, hogy milyen gondolatok futhattak át Annie agyán, mielőtt odaült a kávézóban a lányhoz a Lawers-ből, illetve mi volt az a mondat, amivel végül megszólította! Aztán mutassátok is meg nekünk ezt rövid jelenetben!

Legyen valaki, aki vállalja, hogy Annie-t játssza, legyen valaki, aki a másik lányt! A többiek hangosítsák ki Annie gondolatait! A jelenet zárása az a mondat, amivel végül megszólítja a másik lányt. A csoportmunkákkal variációkat készítünk, de ezek várhatóan nem állnak majd távol egymástól. „Valami ilyesmi járt a lány fejében, mielőtt odament”, „hasonlókat mondhatott” – a tanár szándéka feloldani a különbségeket, beemelni a csoportok megoldásait. Ez utóbbi szándék érvényesülésének nyilván határt szab, hogy ha a megoldások ütik egymást, ha szétfeszítik a kereteket stb. Ilyen esetekben választanunk kell a felmerülő lehetőségek közül.

5. Jövőkép

A csoportok készítsenek képeket arról, ahogy Annie elképzelheti a jövőjét! Élete későbbi fontos eseményeit próbáljuk meg egy-egy képbe sűríteni! Az

egyik csoport: Annie egy év múlva, másik: Annie öt év múlva, harmadik: tiz év múlva. Adjunk címet a képeknek!

6. Tanári narráció

Pár nappal az után, hogy Annie végre beszélgetett a lányokkal, a szobájának ajtaja alatt becsúszott egy boríték, amelyre rá volt írva: Egyedül bontsd ki! És mivel Grace nem volt a szobában, Annie izgatottan kinyitotta.

A tanár kezében a boríték, benne egy fénykép (a de Paul emlékmű az egyetemen), mellette pedig egy levél. A résztvevők körbeadják a fényképet, a tanár pedig felolvassa a levelet.

7. Levél

A Lawers lehetőséget ad neked a csatlakozásra. Hogy elszántságod felől megbizonyosodhassunk, egy apró küldetést bízunk rád.

Hallottál Vincent de Paul fiatal koráról? 1600. október 12-én szentelték pappá. Pályázott egy plébániára, s még Rómába is elment megszerzése érdekében, de az állást valaki más kapta meg. Pedig nagy szüksége lett volna valami javadalomra, mert nemcsak szegényen élt, hanem sok adóssága is volt. Ennek tulajdonítható, hogy 1605 elején két évre eltűnt, anélkül, hogy hitelezőit kielégítette volna.

Segíts de Paulnak pénzt gyűjteni! Készíts egy táblácskát, az alábbi szöveggel: „Le vagyok égve és sok a hitelezőm... Dobj meg egy kis apróval!” Valamint helyezz egy műanyag poharat a kezébe és tégy bele aprót!

Lawers

8. Egész csoportos egyeztetés

Mi lehetett az a legfontosabb érv, ami miatt Annie némi tétovázás után úgy döntött, hogy végrehajtja ezt a kétéves kimenetelű akciót?

9. Tanári narráció

Annie reggel bekapcsolta a laptopját és látta, hogy a szobrot már lefényképezték és a Facebookon ötvenketten már meg is osztották.

10. Facebook bejegyzés

(A tanár kioszt a három csoportnak egy-egy papírt, melyekre az alábbiak vannak írva:)

- Hú ez durva! :D
- LOL, láttátok?
- XD HAHAHA, kérhetne a történelem tanszéknek is! ☺

A tanár megkéri a résztvevőket, hogy „kommenteljenek” rá a csoporttársak nevében. Majd felolvassák a szöveget és a kommenteket is.

11. Kiscsoportos jelenet

Egy rövid megbeszélés után a csoportokkal játszátok el, hogyan fogadhatták Annie-t a Lawers tagjai reggel a büfében!

Lásd a 4. pont jegyzetét! Választhatjuk azt a megoldást is, hogy egész csoportban játszunk, és alkalmazzuk a szabályjátékok köréből ismerős lavina-módszert (egyre többen állunk be).

Tanári narráció: a vidám reggel utáni első órát megszakítja a hangosbemondó.

12. Hangfelvétel – a dékán beszél

Szerepjátékon kívül hallgatjuk meg a felvételt.

„Ma hihetetlen és egyben méltatlan dolog történt iskolánk falain belül. Az éjjel valaki meggyalázta Vincent de Paul szobrát, aki nemcsak iskolánk névadója, a katolikus egyház szentje, hanem a világ első karitás-közösségének létrehozója is volt. Ez a cselekedet oly méltatlan iskolánk szellemiségéhez, hogy haladéktalanul vizsgálatot indítok az ügyben. Akinek bármi információja van az esetről, haladéktalanul jelenítsen nálam! A tettet, vagy tetteseket pedig fegyelmi eljárással eltávolítjuk az Egyetemről. Nem tudok mit mondani, végtelenül csalódott vagyok. Folytassák a munkát!”

13. Véletlenül meghallott beszélgetés:

Annie az első szünetben kiszalad a mosdóba és magára zárja az egyik fülke ajtaját, hogy egy kicsit egyedül lehessen. Ezután két másik lány is belépett és Annie az alábbi párbeszédnek lett fültanúja.

A párbeszéd felolvasására kérjünk két önként jelentkezőt!

- Akkor elmondod, mit hallottál?
- Ismered a Grace nevű lányt a filozófia szakról?
- Ööö... az az alacsony, szemüveges?
- Aha, na, őt gyanúsítják! A könyvtáros felment a dékánhoz és elmondta neki, hogy Grace volt az utolsó hallgató az épületben, mert órákkal a többiek után ment csak el. Csak ő lehetett.
- És most mit csinálnak vele?
- Mit, hát kicsapják!

14. Gondolatkövetés-variáció

Annie zaklatott állapotban volt. Milyen gondolatok futhattak át a fején? Szedjük össze ezeket az „első körös” gondolatokat egész csoportban!

15. Egyeztetés

Szerintetek mihez tud most kezdeni? Milyen lehetőségei vannak?

Ha a résztvevők a két utas dilemma-helyzethez jutnak – elmondja, vagy nem mondja el –, akkor az alábbi pontok szerint megy tovább az óra. Ha más ötleteket is behoznak, például védőakció az egyetemen, Facebook-nyilvánosság stb., és azok mellett döntenek, akkor arra is haladhat tovább az óra.

16. Stílus- és idősík-váltás

Váljatok négy csoportra! Két csoport készítsen egy-egy rövid jelenetet, amely az esethez képest 5 évvel később játszódik, s melyben Annie nem mondta el, hogy ő volt a tettes! Mindegyik csoport húzzon egy stíluskártyát is! A másik két csoport pedig úgy készítse az 5 évvel később játszódó rövid jelenetet, hogy Annie vállalta tettének következményeit, és ők is húznak ehhez stíluskártyát! (Stílusok: szappanopera, horror, akciófilm, talkshow, Hollywood stb.)

17. Fórum-színház

Másnap reggel Annie-t behívadják a dékán irodájába, nem mondják, miért. Én fogom játszani a dékánt, van kedve valakinek Annie-t játszani? Megállíthatjátok a cselekményt, adhatok tanácsot az Annie-t játszóknak, sőt akár beléphettek és át is vehetitek a szerepét. (A dékán azért hívja, mert Grace a szobatársa, róla kérdegeti. De ezt természetesen nem közli a tanár, „lebegtet” a meghívás mögötteseit.)

18. Tanári narráció

- Ha elmondta a dékánnak: Annie kiment az irodából, megkönnyebbült. Leült a parkban, fölhívta az édesanyját és mindent elmondott neki, majd összepakolta holmijait a kollégiumi szobában és elhagyta az egyetemet.
- Ha nem mondta el: Annie kiment az irodából, lement a parkba, leült, úgy tett, mintha olvasna és elhatározta, hogy soha senkinek nem fog erről beszélni.

19. Kiscsoportos munka

Annie egy évvel később véletlenül találkozik Grace-szel. Tetszőleges létszámú kiscsoportokban beszéljétek meg és írjátok le, hogy szerintetek mi lenne az az egy-két mondat, ami elhangzik közöttük!

(M)ilyenek vagyunk?

Vatai Éva

Az alább leírt játékok, ötletek, óratervek az ön-, társ- és csoportismereti foglalkozások kedvelt tevékenységei: a fiatalok beszélhetnek önmagukról, a többiekről, bővítik a társaikról meglévő ismereteiket és bemutatják önmagukat. Ez nagyon fontos a tanév elején, amikor közösséget építenek, és amikor igen sokat törődnek azzal, hogy milyen képet mutatnak magukról új osztálytársaik előtt – és milyenek is valójában. Új közösség van alakulóban, amelyben mindenki keresi a helyét – ebben az időszakban tesznek jó szolgálatot az alábbi tevékenységek.

Az ön-, társ- és csoportismereti foglalkozások akkor jók, ha a kezdeti alapinformációktól haladunk az egyre árnyaltabban és egyre pontosabban kifejezett személyiségjegyek felé. Így eljuthatunk odáig, hogy az első benyomásokat kifejező „jó fej” helyett néhány óra elteltével mélyebb, alaposabb, összetettebb, sokkal többet mondó megfogalmazásban vetítsék ki véleményüket a többiekről, önmagukról és a csoportban elfoglalt helyükről (amelyek természetesen sokat változhatnak az évek során).

A tapasztalási szakasz vége felé az ön- és társismereti játékokban már igyekszem „a felszín alá jutni”, így egymás probléma- és helyzetmegoldó stratégiáit – gyakran belső képeit, vágyait – is érintve.

Néhány olyan óratervet és ötletet teszek közzé, amelyek jól működnek.

1. (Nem csak) Kétperces interjú

Két tanórára van szükségünk a következő játékhoz egy normál létszámú drámás csoportban (15-17 fő). Az ismert játék párokban zajlik, de ez esetben nem a 2-2 perces kérdezz-felelek tevékenység a lényeg, hanem a kommunikálás. Fontos az is, hogy a tanár maga válassza ki a párokat, vagy teremtsen olyan helyzetet, hogy ne az egymást jól ismerők kerüljenek össze. A megadott játékidő lejártá után az ismert játék szabályai szerint bemutatják egymást a többieknek.

Miközben a bemutatások elhangzanak, a tanár jegyzetel:

1. Felír minden jellemzett személyről egy egyedi dolgot. (Pl.: *Tavaly karácsonykor eltörte a lábát. Kiskora óta utálja a zöldséget.*)
2. Felír egy olyan tulajdonságot, dolgot, amely egyszerre több személyről is elhangzott. (*Nem szereti a menzákaját. Kedvence a testnevelés óra.*)

A bemutatók végén ezeket felolvastva megkéri az osztályt, hogy társítsanak neveket az elhangzott információkhoz.

Megbeszélés: Ki volt az, akiről új információt tudtál meg? Hallottál-e olyan információt, amin meglepődöttél? Miért lepett meg ez az információ?

Ki az, akinek személyiségével, szokásaival kapcsolatban rokon vonásokat fedeztél fel önmagadban? Menj oda, szólítsd meg!

2. Portrékészítés

Tudod-e, hogy mi a portré? (Bemutatók néhány rajzolt és festett portrét a képzőművészet gyöngyszemei közül. Fontos, hogy a portrék között elnagyolt és karikatúraszerű portré is legyen.) Ki kiről készít portrét? (nem jellemez, felmutat)

Bemutatók egy irodalmi portrét is (La Bruyère: Caractères), és egy festett portrét (Da Vinci: Mona Lisa)

Mi jellemző rájuk?

- jellemző általános tulajdonságok (törekvés az absztrakcióra)
- jellemző tárgyak, díszletek

Készítsünk portrét egy-egy osztálytársunkról! Vigyázzunk, hogy „ne menjünk hozzá túl közel”, s ne is csak általánosságokat mondjunk róla, hanem egyedi tulajdonságokat, szokásokat is említsünk, mégse legyen rögtön felismerhető! Igyekezzünk vegyíteni a külső és belső tulajdonságokat!

Jellemző tárgy

A portréfestők mindig egy-egy jellemző tárggyal, jellemző környezetben festik le modelljüket. Te hogy festetted le magad?

Egyedi portré

A kiül a székre, portrét „rajzol” B-ről, ekkor B ül a székre és C-ről készít portrét. A portré rövid, tömör, jellemző tulajdonságokat tartalmazó és objektív legyen! Kerüljük a sértő kifejezéseket!

Közös portré

4-5 fős kiscsoportokban portrét készítünk egy választott személyről, akit minden jelenlevő ismer (kb. 5 perc alatt). Ezt a csoport szóvivője felolvassa a többieknek, akik csoportonként egy lapra írják a nevet, akiről szerintük a portré készült.

Ha négy csoport van, akkor a lapon négy névnek kell szerepelnie – egyet eleve tudnak, hisz annak a portréját ők készítették el. A felolvasott portrék után összevetjük a leírt neveket: nem biztos, hogy mindenhol ugyanaz a név szerepel – ez jó alkalom a hasonlóságok feltárására.

Portré önmagunkról

Lehet írásbeli feladat az, hogy készítsd el a magad portréját maximum 5 mondatban. A tanár olvassa fel a következő óra elején, név nélkül. Mindenkinél papír, toll, s egyenként írják fel a tippjüket, kihez tartoznak a portrék.

3. Találd ki, kiről van szó!

Mi lenne, ha...? – bonyolult asszociációkon alapuló kérdezz-felelek játék. Ha nem figyelünk rá, akkor könnyen meg lehet vele bántani azt a személyt, akiről az asszociációk szólnak.

Egy (biztonságosabbnak tűnő) variánsa a „listás” változat. A tanár lediktálhat kérdést, hogy a tanulók elkészíthessék saját „kínai portréjukat”:

- Mi lennék, ha szó lennék?
- Mi lennék, ha anyag lennék?
- Mi lennék, ha könyv lennék?
- Mi lennék, ha cselekvés lennék?
- Mi lennék, ha híres ember lennék?
- Mi lennék, ha tárgy lennék?

Mindenki magáról asszociál, s csak a választ írja le a papírra a nevével együtt. A tanár egyenként felolvassa a papírokat, de a hozzátartozó neveket nem. Minden diák előtt üres papír van, arra írja – sorszámozva – azt a nevet, akire az információk érvényesek. Írhat többet is, ha nem tud dönteni. Az összes válaszpapír feldolgozása után a közös megbeszélés következik: ki kit jelölt meg az információk alapján, miből jött rá, hogy arról a személyről van szó stb.

Mit tennél, ha...?

Mit tennél a következő helyzetekben? Válaszolj három ígés szerkezettel!

1. Képzeld magad egy üres helyiségbe, amelynek nincs ajtaja, sem ablaka. Hirtelen rájössz, hogy beszorultál ide. Mit tennél?
2. Bemész egy üres helyiségbe, amelyben áll egy étellel-itallal megrakott asztal. A kedvenceid is rajta vannak. Mit tennél?
3. Egy reggel a tengerparton ébredsz. Nincs senki körülötted. Ragyogóan süt a nap. Mit tennél?

A kérdésekre mindenki írásban válaszol. A válaszokat – név nélkül – felolvasom. Mindenki egyénileg írja, kinek tulajdonítja a válaszokat. Végül egybe vetjük a lista neveit a felolvasott válaszokkal.

Névjegykártya

1. Írj magadról három jó tulajdonságot!
2. Írj magadról egy rossz tulajdonságot, vagy gyenge pontot!
3. Mivel töltöd legszívesebben az időd (legfeljebb két dolgot említhetsz)?
4. Mit szeretsz az életben a legjobban? (= Mi az, amiért érdemes volt megszületni?) Itt egy dolgot írhatasz.
5. Mi az, amit a legjobban utálsz az életben? (= Mi az, amin könnyen kiakadsz?) Itt is egy dolgot írhatasz.
6. Egy tárgyat vihetnél egy lakatlan szigetre. Mi lenne az?

A tanár felolvassa a név nélkül leadott kártyákat, s egy papírra mindenki írja, kire gondol. A névlista összevetése közben azt is elmondhatjuk, miből találtuk ki, hogy ki írta a kártyát. A mentőkérdésre adott választ csak akkor olvassa fel, ha tanácstalanok a gyerekek a névjegykártya szerzőjét illetően.

Fejezd be a nyitott mondatokat!

- A világban azt utálom a legjobban...
- Az iskola szó azt idézi fel bennem, hogy...
- Az életem legszebb napja az volt, mikor...
- Ha most megtehetném, hogy végleg itt hagyom az iskolát...
- Én a csövesek kapcsán mindig csak azt kérdelem magamtól...
- Nekem a haza szóról az jut eszembe, hogy...
- Szerintem én 20 év múlva eljutok arra a szintre, hogy...
- Én attól félek a legjobban, hogy...

Szuperlatívusz (érvelős játék)

A játéknak az a célja, hogy miközben a résztvevő kijelentéseket tesz önmaga izléséről, gondolkodásáról, érveket is felsorakoztat a kijelentés mellett. (Az érvelés a középiskolás korosztály gyenge pontja.)

ÁLLÍTÁS	ÉRV
A világon a legfélelmetesebb dolog	

A világ legutálatosabb kitalált figurája	
A világ leghatékonyabb embere	
A világ legjobban szerethető kitalált figurája	
A világ legizgalmasabb dolga	

4. Csoport- és társismereti órák

Szívposta

Minden tanuló kap egy táblázatot, amelynek annyi sora van, ahány gyerek a csoportban (osztályban).

1. Írd le emlékezetből a csoport névsorát!
2. Nézz körbe, kit felejtettél le a listádról!
3. Mindenkihez írd egy pozitív dolgot! (*ami szép és jó benne, amivel kiségtett téged, amit csodálsz benne ... etc.*)

Név	Pozitívum

A tanár hazaviszi a név nélkül leadott lapokat, s minden névhez összegyűjti a pozitív megjegyzéseket, s ezeket egyenként eljuttatja a tanulóknak. Sok munka, de kiváló év végi vagy ballagási ajándék.

Kollektív tükör

Egy csoport, osztály belső szimpátiabeli, bizalmi, érzelmi stb. mutatóinak felmérése mindig kényes és komplikált feladat. Ehhez ajánlom az alábbi tevékenységet, amelyet mindenképpen kössünk össze egy alapos értékeléssel! Ehhez legalább másfél óra időtartamra van szükség. Az intimitás megőrzése érdekében ajánlott egyben, szünet nélkül tartani a foglalkozást. Sokkal jobb, ha nem tanórán játszunk. *Figyelem! Nem veséhytelen gyakorlatról van szó! Erősen direkt tevékenység, amelyhez ha nem teremtünk megfelelő atmoszférát, ha nincs a csoport a szükséges mentális állapotban, akkor inkább bele se kezdjünk!*

A következő kérdésekre mindig csak egy névvel válaszoljunk! Elegendő időt kell biztosítani arra, hogy alaposan végiggondolhassa a tanuló, kit választ. A válaszadás után begyűjtjük a név nélküli válaszcédulákat, és összesítjük azokat a csoport előtt, a falra függesztett értékelő táblán, tanulók segítségével. (Fontos, hogy a válaszcédulák anonimek maradjanak, s hogy ne azzal foglalkozzanak, hogy „ki mondta ezt?”, hanem azzal, hogy milyen tendenciákat mutat a „kollektív kritika”.)

1. Ki számodra a legszimpatikusabb ember az osztályban?
2. Ki az, akinek sosem keresed a társaságát, mert szerinted „nincs bennetek semmi közös”?
3. Kit tartasz a legokosabbnak, akiről az az érzésed, hogy még sokra viszi?
4. Ki az, aki „rejtőzködik” a közösségben, vagyis szerinted nem mutatja meg, mit is ér valójában?
5. Kinek a társasága zavaró vagy kellemetlen számodra?
6. Ki az, akihez örömmel megpróbálnál közel kerülni, csak még nem volt rá alkalom?
7. Kivel kapcsolatban igaz ez a megállapítás: kár érte, mert nem akar és nem képes az élet felkínálta lehetőségekkel élni)?
8. Ki az a társad, akiben annyira megbízol, hogy elmennél vele egy lakatlan szigetre is?

tanuló neve	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

--	--	--	--	--	--	--	--	--

A lap kiértékelése csak nagy komolysággal és igen diszkréten történhet – fontos ezt az elején tudatosítani a résztvevőkben. Ne kommentáljanak semmit, ne reagáljanak „első körös” gesztusokkal, zajokkal! A cédulák a tanárnál, a táblánál dolgozó segítők (tanulók) egy-egy strigulát húznak a válaszként elhangzó nevek mellé, az adott kérdéshez. Az első reakciólehetőség a következő kérdésre adott válasz lehet:

Van-e valami, ami meglep téged a strigulák eloszlásában?

Egy rövid beszélgetés után elkezdhetjük a kérdésenkénti kiértékelést. A legtöbb óvatosságot az 5. kérdésre adott válaszok kezelése igényli, mert a sok strigulát kapó diákok általában konkrétumokat szeretnének hallani: *Miért gondolja ezt bárki is rólam?* Ilyenkor a munkafolyamatnak „katartikus” zárása lehet a **Kedvvelék, annak ellenére, hogy...** játék, amely a kritikák megfogalmazásának egyik legjobb módja, konstruktív formája.

5. Egyéb játékok

Imádom – utálok

4-5 fős csoportokba osztjuk a résztvevőket – lehetőleg elkerülve azt, hogy csak hasonló ízlésű emberek kerüljenek ugyanabba a csoportba. 5-7 perces csoportos konzultáció során közmegegyezéssel kell választani négy közösen utált és négy közösen szeretett dolgot. Fontos, hogy a csoportban senkire ne erőltessek rá a listára felvett dolgot, hanem kompromisszumot kössenek.

Minden csoportból egy ember ül a székre, és beszámol a csoport választásáról.

Pólófelirat

Készíts magad számára pólófeliratot! Mit tennél ki közszemlére magadról? Mit üzenél magadról a külvilágnak? Milyen színű lenne a pólód? Mit írnál/rajzolnál előre és hátulra? Szóbeli és rajzos beszámoló kis lehetséges.

Az első lakásom

Tegyük fel, hogy rengeteg pénzed van, s abból felépítheted álmaid lakását! Milyen lenne? Itt rajzos demonstrációt kérünk minden diáktól. Személyenként 5 percet kapnak, s maximum 2 percet a lakás bemutatására a többiek előtt. Természetesen rajzokat, alaprajzokat is készíthetnek.

Székes játék

A kör közepére teszünk egy széket, valaki ráül. Akinek kedve van, a háta mögé áll, s egyes szám első személyben a gondolatait mondja. Ha valaki szeretne hozzáfűzni valamit, vállon érintéssel felváltja, folytatja, szintén egyes szám első személyben. A végén – ha a helyzet úgy kívánja – megbeszélést kell tartani. Elkerülendő, hogy a játék véresen komoly legyen. Tanácsos egymást jól ismerő csoportban játszani.

Az én címerem

Töltsd ki a következő táblázatot, amely attól nevezhető címernek, hogy ott van rajta a múlt, a jelen és a jövő.

- az elmúlt év legfontosabb eseménye
- az elmúlt év legboldogabb pillanata
- amit jól tudok, s amire büszke vagyok, hogy jól tudom
- amit mindenképpen szeretnék (jobban) megtanulni

A végén felolvassuk és megbeszélhetjük a kész „címereket”.

1.	2.
3.	4.

A „joker játék”: Kedvellek, mert...

Ez a játék „minden szinten” megállja a helyét, csak szerepe és mélysége különböző – az első bátortalan kritikától és az önbizalom hiányából fakadó kezdve a kimondatlan és feldolgozatlan konfliktusok feloldásáig, minden közös beszélgetésnél jobban működő forma ez. Az alkalmazásából lehet akár tradíció is („Tanárnó, hadd üljek ma a székbe, úgy érzem, nem működik valami!”), egy konkrét csoportkonfliktus felvetése.

(Dafttól – Török László – tanultam, hogy csak pozitív felhanggal szabad működtetni: *Kedvellek, mert... Kedvellek, annak ellenére, hogy...*)

6. Drámás apróhirdetések

Nevezd meg azt a drámát, amelynek valamely szereplője feladhatta ezt a hirdetést!

- a) Dobozaoláshoz segédmunkaerőt felveszek. Margóvágót biztosítok. Tűzoltók kíméljenek. (*Örkény István: Tóték*)
- b) Tapasztalt pszichológust keresek édesapját tragikus hirtelenséggel elvesztő fiam kezelésére. Pénz nem akadály. „Kizökkent idő” jelígre várja a jelentkezéseket egy aggódó anya. (*Shakespeare: Hamlet*)
- c) Titokban esketést, áltemetést, lelki tanácsadást vállalok. Verona Bt. (*Shakespeare: Romeo és Júlia*)
- d) Megbízható ajánlólevéllel rendelkező, hűséges alattvalókat keresek megüresedett báni pozícióra. Teremtésben vesztesek kíméljenek. „BB” jelígre a hirdetőnél. (*Katona: Bánk bán*)
- e) Temetkezési alvállalkozót keresek „Isteni törvény” jelígre. (*Szophoklész: Antigóné*)
- f) Magánórákat adok életüket nem féltő tanítványoknak. Mottó: „Souvenez-vous-en jusqu'à l'heure de votre mort!” (*Ionesco: Különóra*)
- g) Mostoha fiam számára olyan szerelmi bájitalt keresek, ami figyelmét felém fordítja. „Ph vagy F” jelígre (*Euripidész, Racine, Tasnádi István: Phaidra, Fédra fitness*)
- h) Plasztikai sebészt keresek, aki orrom méreteinek kisebbitését baráti áron vállalja. Humortalanok és stílustalanok kíméljenek! „Trade du nez” jelígre a kiadóban. (*Rostand: Cyrano de Bergerac*)
- i) A fővárosban színésznői állást keresek álmaim beteljesítése végett. A válaszokat „Ornitológus” jelígre várom. (*Csehov: Sirály*)
- j) Várjuk olyan egyének jelentkezését, akiknek neve „G”-vel kezdődik. Jelíge: „Waiting for”. (*Beckett: Godot-ra várva*)
- k) Keresem lányomat, akinek szeretetét érzelmi válságomban nem ismertem föl. „Szavak nélkül” jelígre a kiadóban. (*Shakespeare: Lear király*)
- l) Ramaty állapotban, de életben várjuk gazdánk jelentkezését. „Csikónk jövője” jelígre a kiadóban. (*Tasnádi István: Közellenség*)
- m) Asszonyi kegyeinket felajánljuk pacifista hím egyedeknek. „Háborúmentes házaset” jelígre (*Arisztóphanész: Lüzisztraté*)
- n) Történelmi identitásomat keresem, a becsületes megtalálót özv. Varsányiné jóslataiban részesítem. „Pistipistipisti” jelígre a kiadóban (*Örkény István: Pisti a vérivatarban*)
- o) Rossz állapotú Kingdomért cserébe bármilyen Horse-t keresek. (*Shakespeare: III. Richard*)
- p) Fakitermelő Bt-t keresek a kastélyommal szemben fekvő erdő kivágására. „Birnam” jelígre a kiadóban. (*Shakespeare: Macbeth*)
- q) Bezárt bányáimat közepes minőségű pálinkára cserélem. (*Székegy Csaba: Bánya-trilógia*)
- r) Zöldborsót minden mennyiségben ürühúsra cserélek. „W” jelígre a hirdetőben.
- s) Keresem fémértékekkel teli ládikámat. A becsületes megtaláló nulla livre jutalomban részesül. (*Molière: A fősvény*)
- t) Rejtett betegségeimre gyógyszeres vagy homeopátiás gyógymódokat keresek. „Szenvedés” jelígre a hirdetőben. (*Molière: A képzelt beteg*)

